

Luku 1.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Sastamala:

Sastamalan kaupungin opetussuunnitelman laatimiseen liittyviä ratkaisuja ja toimintatapoja

Sastamalassa perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu siten, että valtakunnallisissa perusteissa määriteltyt opetuksen järjestäjän päätettäväksi määrätyt asiat on kuvattu kouluille yhteisessä kaupungin opetussuunnitelmassa. Koska opetussuunnitelman rakenne on hierarkkinen, on pyritty välttämään valtakunnallisen opetussuunnitelmatekstin toistamista. Asiat käsitellään perusteiden mukaisessa järjestyksessä siten, että paikallinen osa seuraa aina perustetekstiä. Koulukohtaiset tai vuosittain muuttuvat asiat kuvataan koulujen vuosisuunnitelmissa. Vuosisuunnitelman runko ja suunnitelmassa päätettävät asiat määritellään omana kohtanaan opetussuunnitelmassa.

Sastamalan kaupungin opetussuunnitelma laaditaan suomenkielisenä. Suunnitelma julkaistaan sähköisessä muodossa Opetushallituksen Opintopalvelun ePerusteet-palvelussa, josta suunnitelma on tulostettavissa myös pdf-versiona.

Opetussuunnitelmaprosessia on Sastamalassa johtanut perusopetuksen vastuualuejohtajan kokoama ydinryhmä. Valmistelutyötä on tehty opettajista muodostetuissa valmisteluryhmissä oppiaineittain sekä yleisten osien osalta ja mm. erityisopetuksen ja tv-t-opetuksen osalta. Opetussuunnitelmatekstit on julkaistu Peda.net-ympäristössä, jossa henkilöstöllä ja huoltajilla, sekä oppilailla huoltajiensa kautta, on ollut mahdollisuus niihin tutustua ja niitä kommentoida. Myöhemmin opetussuunnitelma on siirretty ePerusteet-palveluun.

Kevään 2016 aikana opetussuunnitelman valmisteluun on osallistettu oppilaita Unelmakoulu-työpajojen kautta. Vanhempainyhdistysten puheenjohtajille on erikseen tiedotettu opetussuunnitelmatyön etenemisestä helmikuussa ja vanhempainyhdistyksiä on kehoitettu tutustumaan Peda.net-ympäristön kautta opetussuunnitelmaan ja kommentoimaan sitä. Yhteistyökumppaneille on järjestetty maaliskuussa 2016 ops-yhteistyöseminaari, jossa opetussuunnitelman ydinkohtia on esitelty.

Siirtymävaiheet esiopetuksesta kouluun ja perusopetuksesta toiselle asteelle on laadittu yhteistyössä ko. tahojen kanssa. Vuosiluokkien 1–2 opetussuunnitelman valmistelusta vastaava ydinryhmä on tehnyt yhteistyötä esiopetuksen opetussuunnitelmaa laativien tahojen kanssa sekä varhaiskasvatuksen edustajien kanssa. Keväällä 2016 on järjestetty avoin ops-yhteistyöseminaari yhdessä lukiokoulutuksen kanssa.

Vuoden 2016 jälkeen on tullut muutoksia opetussuunnitelman perusteiden eri lukuihin. Perusteiden muuttumisen myötä muutoksia on tehty myös paikalliseen opetussuunnitelmaan tarkoituksenmukaisissa työryhmissä aina sen mukaan, mitä aihetta ja lukua muutokset ovat koskeneet.

Sastamalan opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen sekä arviointiin liittyvät asiat

Oppilashuoltoa koskeva opetussuunnitelman luku on laadittu yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa. Opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan pääasiassa koulujen itsearviointina lukuvuosittain. Lukuvuosittain toteutetaan hyvinvointiprofilikyselyt oppilaille ja henkilökunnalle. Huoltajia kuullaan huoltajakyselyn kautta noin joka toinen vuosi. Kyselyistä saadaan tuloksia sekä koko perusopetuksen että yksittäisten koulujen osalta. Tulosten perusteella suunnitellaan kehittämiskohteet ja toteutetaan tarvittavat kehittämistoimenpiteet. Koulun vuosisuunnitelman toteutumista arvioidaan lukuvuoden päätteeksi.

Sastamalan kaupungin opetussuunnitelmaa täydentävät ja toteuttavat paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat

Sastamalan aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma

TVT-opetussuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Ohjaussuunnitelma

Tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma (lukuvuosisuunnitelmassa)

Sastamala on julistettu Suomen kirjapääkaupungiksi. Yhteistyötä tehdään mm. Suomen kirjainstituutin säätiön ylläpitämän Pukstaavin kanssa. Yhteistyö kuvataan tarkemmin koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Kirjaston kanssa on tehty yhteistyösopimus ja palvelutarjotin.

Sastamalan kaupungin tuntijako

Sastamalan kaupungin tuntijako löytyy: [Perusopetuksen tuntijako](#)

Sastamalan kaupungin kieliohjelma

Sastamalan perusopetuksessa

- A1-kielenä opetetaan englantia, jonka opetus alkaa 1. vuosiluokalla.
- B1- kielenä opetetaan ruotsia, jonka opetus alkaa 6. vuosiluokalla
- B2-kielinä voidaan opiskella 8. vuosiluokalla alkavina valinnaisaineina koulukohtaisilla päätöksillä järjestettäviä vieraita kieliä.
- Vapaaehtoista A2-kieltä voidaan opetuksen järjestäjän erillisellä päätöksellä järjestää 5. vuosiluokalta alkaen.

Valinnaiset aineet

Valinnaiset aineet määritellään koulukohtaisesti vuosisuunnitelmissa tai niihin liitettävissä valinnaisaineohjelmissa. Valinnaisaineiden opetuksen sijoittaminen eri vuosiluokille ilmenee Sastamalan perusopetuksen tuntijaossa.

Opetuksen järjestämiseen liittyvät muut ratkaisut

Opetussuunnitelmassa on kuvattu opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut perusopetuksen yhtenäisyyttä edistävästä siirtymävaiheisiin liittyvästä yhteistyöstä. Siirtymävaiheilla tarkoitetaan oppilaan siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen,

siirtymistä vuosiluokkakokonaisuudesta (1–2 lk, 3–6 lk ja 7–9 lk) tai koulusta seuraavaan sekä peruskoulusta toiselle asteelle.

Oppilaan siirtyessä alakoulusta yläkouluun varmistetaan opetuksen järjestämisen kannalta tarvittavien tietojen siirtäminen. Wilma-oppilashallinnon ohjelma turvaa oppilaan tarvitseman ja saaman tuen tietojen siirtymisen Sastamalan koulujen välillä. Koulun vaihdosten yhteydessä oppilasryhmille järjestetään ryhmäytymispäiviä ja erilaisia tapahtumia.

Opetusta voidaan järjestää pääsääntöisesti tai satunnaisesti yhdysluokkaopetuksena. Opetusjärjestelyt voivat perustua koulukohtaisten ikäluokkien kokoon tai erilaisiin pedagogisiin ratkaisuihin. Yhdysluokkaopetuksen opetusjärjestelyt kuvataan koulun vuosisuunnitelmassa.

Opetus järjestetään pääosin vuosiluokittain etenevänä. Oppilaskohtaisesti voidaan tehdä hallintopäätös tavoitekokonaisuuksittain etenevästä oppilaan omiin opinto-ohjelmiin perustuvasta opetuksesta. Päätöksen tekee rehtori. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa eteneminen kuvataan tarkemmin luvussa 5.4.3.

Sastamalassa perusopetus järjestetään paikallisesti päätetyn tuntijaon mukaan ainejakoisena siten, että monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan eri oppiaineiden yhteistyönä. Eheyttäminen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien järjestäminen kuvataan koulukohtaisissa vuosisuunnitelmissa.

Oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat laadukkaan perusopetuksen toimintakulttuurin keskiössä. Opetusjärjestelyjä suunnitellaan lukuvuosittain lukuvuosisuunnittelun yhteydessä koko kaupungin kaikkien koulujen osalta sekä koulukohtaisesti. Osittain ratkaisut ovat kuntakohtaisia ja osittain koulukohtaisia. Oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä ja niiden paikallista järjestämistä kuvataan tarkemmin luvuissa 4 ja 7.

Luku 2.2. Perusopetuksen arvoperusta

Sastamala:

Arvopohja Sastamalassa

Sastamalassa arvokeskusteluja käydään säännöllisesti oppilaiden, huoltajien ja koulun henkilöstön kesken. Keskusteluissa kiinnitetään erityistä huomiota perusteissa kuvatun oppimiskäsityksen käytännön toteutukseen ja oppilaan osuuteen omassa oppimisessaan. Työ käynnistyy koulukohtaisella arvokeskustelulla henkilökunnan parissa. Huoltajia ja oppilaita osallistetaan arvokeskusteluun erilaisin menetelmin, kuten Wilma-kyselyllä, vanhempainilloissa tai oppilaskuntatyönä.

Opetussuunnitelman perusteissa kirjattu arvopohja on Sastamalan perusopetuksen yhteinen arvopohja. Koulukohtaisesti arvopohja kirjataan vuosisuunnitelmaan ja tehdään mahdollisesti koulukohtaiset lisäykset. Koulujen arvotyöskentelyssä ja lukuvuosisuunnittelussa otetaan huomioon kaupungin kulloinkin olemassa oleva arvopohja sekä strategialinjaukset.

Koulun arvoja sekä opetussuunnitelmassa kirjattua oppimiskäsitystä tarkastellaan ja arvioidaan niiden näkymistä arkityössä aina koulun laadunarvioinnin yhteydessä vuosittain.

3.3. Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Sastamala:

Sastamalan painopisteet laaja-alaisista oppimiskokonaisuuksista

Paikallisena erityispiirteenä Sastamalan perusopetuksessa painotetaan laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia ”Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)” sekä ”Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)”. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot –kokonaisuudessa keskeinen tavoite on, että oppilas saa valmiuksia huolehtia itsestään niin fyysisellä kuin psyykkiselläkin tasolla: kestävä elämäntapa rakentuu tunnetaitoja oppien, liikkuen ja monipuolisesti terveydestä huolta pitäen sekä erilaisia käytännönläheisiä arjen taitoja oppien. Kestävä tulevaisuuden rakentamisessa keskeinen oppimistavoite on, että oppilas ymmärtää omien valintojensa vaikutukset paikallisen luonto- ja kulttuuriympäristön säilymiseen sekä ottaa ekososiaalista vastuuta tulevaisuudesta. Perusopetuksessa toteutetaan tähän teemaan liittyviä monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Jatkuvan arkiosallistumisen lisäksi oppilaat saavat käytännön kokemuksia osallistumisesta ja vaikuttamisesta oppilaskuntatoiminnassa ja oppitunneilla sekä luokka- että koulutasolla. Oppilaskuntatoiminta kuvataan luvussa 4.2.5.

4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Sastamala:

Sastamalan perusopetuksen kouluissa korostetaan henkilöstön, huoltajien ja oppilaiden osallisuuden, yhteisöllisyyden, yhteissuunnittelun ja koulun käytänteiden yhtenäistämisen periaatteita. Koko kaupungin perusopetuksen yhteisen toimintakulttuurin rakentamisessa perusopetuksen johto, rehtorit ja koulunjohtajat tekevät tärkeää yhteistyötä yhteisten toimivien käytäntöjen luomiseksi. Opetuksen järjestämisestä käydään yhteistä keskustelua, joka tukee riittävän yhtenäisten käytäntöjen muodostamista. Kaupungin tasolla myös esimerkiksi erityisopettajat ovat verkostoituneet ja luovat koko kaupungin yhteisiä käytäntöjä oppimisen edellytysten tukemiseksi. Myös aineryhmätyöskentely tukee yhteisten käytäntöjen ja toimintakulttuurin kehittymistä.

Olemassa olevien koulujen täytyy olla toimintakykyisiä ja riittävästi resursoituja. Opetuksen resurssien suunnittelu käynnistyy vuosittain opetuspäällikön ja rehtoreiden yhteistyönä. Talousarvion laatiminen ja henkilöstösuunnittelu liittyvät kiinteästi oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden ja koulujen toiminnan mahdollistamiseen. Jatkuva ennakointi ja suunnittelu ovat läsnä palveluiden järjestämisessä. Onnistunut oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden mahdollistaminen edellyttää tietoa ja vuoropuhelua koulunjohtajien ja rehtorien kanssa esimerkiksi tulevista oppilasmääristä ja oppilaiden tuen tarpeista, henkilöstön määrästä ja osaamisen erityistarpeista. Yhteistyötä tehdään kaupungin päättäjien kanssa, jotka viime kädessä päättävät käytössä olevista resursseista. Opetuspäällikkö yhdessä rehtorien ja koulunjohtajien kanssa huolehtii henkilöstön koulutuksesta, tiedon jakamisesta ja koko perusopetuksen kehittämisen suuntaviivoista.

Koulun vuosisuunnitelmaan kirjataan mahdollinen koulun painopiste toimintakulttuurin periaatteista. Sastamalan perusopetuksessa arvioidaan toimintakulttuurin kehittymistä vuosittain toteutettavalla koulukohtaisella laadunarvioinnilla. Kyselyissä arvioidaan oppimisympäristöä, johtamista ja oppilaan arkea. Arviointiin osallistuvat oppilaat, huoltajat, johtavat viranhaltijat, rehtorit, opettajat, koulunkäyntiavustajat ja kouluyhteisön muu henkilöstö. Kyselyjen tuloksia tarkastellaan vuosittain. Tarkastelujen perusteella valitaan mahdolliset perusopetuksen yhteiset painopisteet sekä koulukohtaiset kehittämiskohteet.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja monialaiset oppimiskokonaisuudet edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteissuunnittelua. Koulun vuosisuunnitelmassa kuvataan yhdessä suunnittelemisen periaatteet. Jokainen kouluyhteisön jäsen sitoutuu yhteisesti sovittuihin toimintatapoihin.

Perusopetuksessa toteutetaan jaettua ja valtuuttavaa johtajuutta, jolla rakennetaan yhteisöllistä toimintakulttuuria. Tämä ulottuu ylimmältä tasolta oppilastasolle asti. Tällöin oppilas oppii taitoja ja toimintatapoja, joista hän parhaiten hyötyy monimuotoisessa ja muuttuvassa yhteiskunnassa. Yhdessä tekeminen edellyttää avointa viestintää. Avoimuus perustuu jokaisen toimijan kykyyn nähdä oman toimintansa ja osaamisensa arvo muille samalla, kun itse antaa arvon muiden vahvuuksille ja taidoille. Avointa tiedotusta ja keskinäistä vuoropuhelua tukevat yhteiset, tehokkaat ja helppokäyttöiset viestinnän kanavat. Viestinnässä hyödynnetään erilaisia tiedotuskanavia kuten Wilmaa ja sähköpostia. Muutokset vaativat jatkuvaa uudistumista ja yhteisön hyvinvoinnista huolehtimista. Yhteinen jaettu tavoite tukee kehittämistä, uusien käytänteiden omaksumista ja yhä parempien toiminnallisten rakenteiden muodostamista.

4.2.5. Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Sastamala:

Osallisuus ja demokraattinen toiminta Sastamalassa: Oppilaskunnat

Sastamalan perusopetuksessa toimintakulttuurin kehittämisen painopistealueeksi on nostettu ”Osallisuus ja demokraattinen toiminta”. Tämä näkyy koko perusopetuksessa hallinnosta oppilastyöhön. Perusopetuksen koulujen kaikessa toiminnassa vahvistetaan jokaisen oppilaan kokemusta osallisuudesta, mikä merkitsee, että oppilas kuuluu kouluyhteisöön sen tasa-arvoisena jäsenenä, hänen toiminnallaan on merkitystä ja hän voi vaikuttaa ympäristöönsä ja yhteisönsä asioihin. Oppilaan osallisuutta omaan opiskeluunsa ja koulunkäyntiinsä vahvistetaan pitämällä häntä keskeisenä henkilönä ja ohjaamalla häntä omien ja oman oppilasryhmänsä tavoitteiden asettamisessa sekä oppimisen suunnittelussa ja arvioinnissa. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja ja vaikuttamaan omaan oppimiseensa ja koulunkäyntiinsä sekä löytämään parhaat tapansa oppia ja työskennellä. Häntä kannustetaan ottamaan vastuuta omista asioistaan ja toimimaan yhdessä toisten kanssa ympäristönsä hyväksi. Elämänhallinnan taitoja harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaan osallisuus toteutuu myös edustuksellisesti. Jokaiselta luokalta valitaan edustaja/edustajat oppilaskunnan hallitukseen. Edustajan kautta tieto kulkee jokaisesta luokasta oppilaskunnan hallitukseen ja hallituksesta luokkaan. Oppilaskunnan hallituksen vaalissa oppilaat toteuttavat demokraattista päätöksentekoa. Oppilaskunnan hallitus toimii vuorovaikutuksessa koulunjohtajan tai rehtorin ja koulun muun henkilöstön kanssa. Oppilaskunnan hallitus kehittää ja arvioi toimintaansa vuosittaisen toimintasuunnitelman ja -kertomuksen avulla yhdessä muiden oppilaiden ja henkilöstön kanssa. Oppilaskunnan hallitukselle valitaan ainakin puheenjohtaja ja sihteeri. Oppilaskunnan edustajat osallistuvat koulun henkilöstökokouksiin ja koulukohtaisen yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän (KOR) kokouksiin aina silloin, kun käsiteltävässä asiassa tarvitaan oppilaiden näkökulmaa. Yhteistyö on vuorovaikutteista, tieto välittyy oppilaskunnan hallituksen kautta kouluihin ja luokkiin.

4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat

Sastamala:

Sastamalassa pidetään huolta siitä, että koulutilat ovat viihtyisiä ja turvallisia ja että niiden varustus ja kalustusratkaisut pyritään rakentamaan niin, että ne tukevat opetussuunnitelman mukaista oppimista, ovat helposti käyttäjien muokattavissa ja tukevat innovatiivisuutta, vuorovaikutusta ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Koulutiloissa voi olla myös muiden järjestämää toimintaa, esim. vapaa-aikatoimialan tai kolmannen sektorin järjestämää kerho-, iltapäivä- ja kulttuuritoimintaa.

Yhteistyö perustuu avoimuuteen, luottamukseen, ennakoluulottomuuteen ja voimavarojen yhdistämiseen yhteisen kohderyhmän hyväksi. Koulun vuosisuunnitelmassa kuvataan koulun yhteistyöverkostot.

Sastamala tarjoaa ainutlaatuiset mahdollisuudet oppimisympäristön laajentamiseen sekä kaupunkimaiseen, maaseutumaiseen että vesistöympäristöön. Oppimisympäristöt ulottuvat myös kulttuurin eri muotoihin, kansalaisyhteiskuntaan, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, yritys- ja talouselämään sekä työelämään. Oppiminen kytketään aitoihin ilmiöihin ja toimijoihin niin paikallisesti kuin globaalisti. Oppimisympäristöjä laajennetaan tieto- ja viestintäteknologian avulla. Oppilas käyttää sitä monipuolisesti oppimisensa välineenä.

4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Sastamala:

Eheyttämistä toteutetaan kokonaisopetuksena, teemoina ja siten, että tutustutaan opittavaan asiaan useamman oppiaineen sisällä niin, että oppiainerajat osin sekoittuvat.

Koulun vuosisuunnitelmassa kuvataan koulun toimintakulttuurin sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutus.

Koulun vuosisuunnitelmassa kuvataan vuosittain toteutettavat monialaiset oppimiskokonaisuudet, niiden laajuudet ja mukana olevat oppiaineet sekä oppilaiden osallisuus. Lisäksi kuvataan monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja arviointikäytännöt, toteutumisen seuranta, toteutumisen arviointi sekä kehittäminen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien oppiaineisiin sisältyvä arviointi kytketään oppiaineiden arviointiin.

5.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä

Sastamala:

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Koulun henkilöstö edistää koulun turvallisuutta. Kouluilla on turvallisuussuunnitelma, jonka ajantasaisuudesta vastaa yksikön johtaja. Henkilöstö perehtyy suunnitelmassa määriteltyihin asioihin sekä tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin säädöksiin lukuvuoden alkaessa ja tarvittaessa.

Koulun järjestyssäännöt laaditaan koulun henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien yhteistyönä. Välitunneilla on riittävästi välituntivalvoja.

Kouluyhteisö sitoutuu kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisemiseen ja niihin puuttumiseen.

TURVALLISEN KOULUPÄIVÄN TAVOITTEET SASTAMALASSA:

- jokaisella mahdollisuus oppimiseen
- oppilaalle riittävä ohjaus, tuki ja opiskeluhoito
- kaikkien hyvinvointi
- yhteistyön sujuminen
- ongelmien ennaltaehkäisy

TURVALLISEN KOULUPÄIVÄN TOIMINTATAVAT:

- yhteistyö kaikkien aikuisten kesken
- oppilaiden yksilöllisyyden huomioiminen
- oppilaan oman vastuun ja oikeuksien tiedostaminen

Vastuu oppilaan terveellisestä ja turvallisesta koulupäivästä ja auttamisvelvollisuus ensiaputilanteessa on jokaisella kouluyhteisöön kuuluvalla aikuisella.

Pitkäaikaissairasta oppilasta tuetaan omahoidon toteuttamisessa koulupäivän aikana. Yhteistyössä oppilaan, huoltajien, koulun edustajien, kouluterveydenhuollon ja/tai erikoissairaanhoidon toimijoiden kesken sovitaan tapauskohtaisesti työnjako, vastuut ja toimintatavat. Pitkäaikaissairaahan oppilaan koulupäivän aikana tapahtuvassa hoidossa käytetään apuna erillistä lääkärin antamaa tai muuta kautta saatua ohjetta, esimerkiksi diabeteksen tai muun pitkäaikaissairauden koulupäivänaikaisesta hoidosta (lääkehoidon suunnitelma). Oppilaan terveyden, turvallisuuden ja opetuksen järjestämisen kannalta tarvittava tieto oppilaasta siirretään hänen kanssaan työskenteleville aikuisille. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia vaikuttaa ja olla osallisena esimerkiksi omien tavoitteiden asettamisessa, erilaisissa ryhmissä, yhteisön kehittämisessä sekä oppilaskuntatyössä. Kodin ja koulun yhteistyöhön kuuluvat muun muassa arviointikeskustelut, vanhempainillat, juhlat, tapahtumat ja mahdolliset kodin ja koulun päivät.

Toimintamalli oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi Sastamalan perusopetuksessa

Sastamalan kaupungin perusopetuksen toimintamalli oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi muodostuu paikallisesta opetussuunnitelmasta seuraavassa kuvatus mukaisesti. Koulukohtaiset

tarkentavat määrittelyt kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Toimintamalliin liittyvää yhteistyötä ja mm. opiskeluhuollon ohjausryhmän toimintaa kuvataan myös Sastamalan perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa, joka on opetussuunnitelman liitteenä.

Kouluun kiinnittymisen, koululäsnäolon ja vertaissuhteiden tukeminen sekä poissaolojen ennaltaehkäisy

Sastamalassa toteutetaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta ilman oppimäärän laajentamista yksittäisessä oppiaineessa. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen aiheita sisältyy moniin perusopetuksen aineiden opetussuunnitelmien sisältöihin Sastamalassa. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua on myös mahdollista yhdistää moniin opetussuunnitelman sisältöihin. Kouluilla on käytettävissä erilaisia materiaaleja tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun. Koulut valitsevat eri luokkatasoille sopivia materiaaleja ja päättävät, mihin opetussuunnitelman sisältöihin ja oppiaineisiin tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu yhdistetään. Tällä tavalla toteutettuna kokonaisuutena tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua toteutetaan viikoittain perusopetuksen kaikilla luokka-asteilla.

Kouluun kiinnittymistä, koululäsnäoloa ja vertaissuhteita tuetaan sekä poissaoloja ennaltaehkäistään koulujen päivittäisessä toiminnassa ja vastuu näistä kuuluu koko kouluyhteisölle. Kaikessa toiminnassa huomioidaan yksittäisen oppilaan ja koko yhteisön tasot. Toimet suunnitellaan ja niiden toteutumista seurataan, koordinoitaan ja arvioidaan koulun lukuvuosisuunnittelun osana sekä koulukohtaisessa opiskeluhoitotyössä, jossa mukana ovat myös opiskeluhoollon ammattilaiset sekä oppilaiden ja huoltajien edustajat. Lukuvuosittain suunnitellut yhteisöllisyyttä, ryhmäytymistä ja nivelvaiheita tukevat toimet kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Myös mahdolliset tähän liittyvät monialaiset kokonaisuudet, teemaviikot ja tapahtumat kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Kouluun kiinnittymisen, koululäsnäolon ja vertaissuhteiden tukemiseen sekä poissaolojen ennaltaehkäisemiseen liittyvässä toiminnassa kouluissa tavoitellaan turvallisen ilmapiirin luomista, avointa vuorovaikutusta, yhteisöön kiinnittymistä ja kiireettömyyttä. Päivittäisissä kohtaamisissa on tärkeää edistää kaikkien yhteisön jäsenten sosiaalisia suhteita ja mahdollisuuksia tulla kuulluksi ja olla osallisena. Näitä tavoitteita tuetaan varmistamalla riittävä tiedonsaanti toimintatavoista, avun saamisen mahdollisuuksista ja yhteistyötahojen tavoitettavuudesta sekä sujuvan kodin ja koulun yhteistyön avulla. Koulut tekevät yhteistyötä myös koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa sekä seuraavat systemaattisesti koululäsnäoloa, varmistavat riittävän tuen oppimiseen sekä puuttuvat kiusaamiseen, häirintään, syrjintään ja väkivaltaan toimintamalliensa mukaisesti.

Poissaolojen suunnitelmallinen seuranta

Sastamalassa luokanopettaja tai aineenopettaja kirjaa poissaolot Wilmaan, jonne merkitään myös poissaolon syy. Poissaolon syy selvitetään yhteistyössä huoltajan kanssa saman päivän aikana. Näin jokaisen oppilaan poissaolotiedot tallentuvat kaikkien koulupäivien osalta Wilma-järjestelmään.

Sastamalan poissaolomallissa seurataan suunnitelmallisesti kaikkien perusopetuksen oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää sekä poissaoloihin liittyviä erityispiirteitä, joita ovat esimerkiksi jatkuvat myöhästelyt, poissaolojen keskittyminen tietyille viikonpäiville tai oppitunneille, luvattomat poissaolot tai epämääräiset poissaolot. Seuranta tehdään Wilman merkintöjen avulla.

Ensisijainen vastuu seurannasta yksittäisen oppilaan kohdalla on luokanopettajalla/luokanohjaajalla. Seuranta helpottavat Wilman automaattiset hälytykset poissaolomäärien täyttyessä. Hälytykset lähtevät rajojen täyttyessä huoltajalle, luokanopettajalle/luokanohjaajalle sekä koulunjohtajalle/rehtorille.

Luokanopettajan/luokanohjaajan lisäksi poissaolojen seuraaminen kuuluu kaikkien oppilaiden kanssa työskentelevien koulun ja opiskeluhuollon ammattilaisten tehtäviin. Tämä vastuu painottuu etenkin silloin yksittäisten oppilaiden poissaolojen seurannassa, kun kyse on poissaolojen erityispiirteistä, kuten esimerkiksi poissaolojen suhteellisen runsaasta määrästä tietyn aineen tunneilta ilman poissaolojen kokonaismäärän merkittävää nousua. Tässä seurannassa pohjana voivat olla Wilman merkinnät, arjen havainnot tai muuta kautta esiin tullut yleinen huoli oppilaasta. Kun yksittäisen oppilaan poissaoloasiaa aletaan hoitaa, sovitaan aina yksilöllisesti poissaolojen kohdennetusta seurannasta ja edetään yksilökohtaisen monialaisen opiskeluhuollon toimintamallien mukaisesti.

Luokkatasolla poissaoloja seuraa luokanopettaja/luokanvalvoja. Apuna poissaolojen seurannassa käytetään Wilma-järjestelmää. Luokkatason poissaolomääriä tarkastellaan myös koulukohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä vähintään lukukausittain seuraavassa kuvatus mukaisesti.

Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu syksyllä ja keväällä kokouksiin, joissa tarkastellaan lukukausittain poissaolojen tilannetta. Näissä kokouksissa käytetään Wilman avulla kerättyä tietoa poissaoloista: kaikkien luokkien osalta, koko koulun osalta sekä verraten näitä tietoja mahdollisesti käytettävissä oleviin aiempien vuosien sekä koko kunnan vastaaviin tietoihin. Yksittäisten oppilaiden asioita ei kuitenkaan koskaan käsitellä koulukohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä. Tarvittaessa koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä toimittaa pyydettyjä tietoja opetuksen järjestäjän opiskeluhuollon ohjausryhmälle ja toimii ohjausryhmän ohjeiden mukaisesti poissaolojen seurannassa.

Sastamalassa opetuksenjärjestäjän opiskeluhuollon ohjausryhmä tarkastelee joka lukuvuosi kaikkien Sastamalan perusopetuksen koulujen poissaoloista Wilmaan kertyneitä seurantatietoja. Ohjausryhmä tekee yhteistyötä koulukohtaisten opiskeluhuoltoryhmien kanssa molemmin suuntaisessa vuorovaikutuksessa. Ohjausryhmä päättää lukuvuosittain, mitä tarkennettuja poissaoloihin liittyviä teemoja painotetaan tarkastelussa. Ohjausryhmä hyödyntää saatavilla olevia oman kunnan tai valtakunnan tason seurantatietoja.

Kaikessa poissaolojen seurannassa keskeistä on se, että kuka tahansa oppilaiden kanssa työskentelevä voi nostaa esiin poissaoloihin liittyvän huolensa ja konsultoida yhteistyötahoja. Konsultoinnin voi tehdä ilman oppilaan nimeä, mutta tärkeää on ottaa yhteyttä oppilaan huoltajaan tai muuhun oppilaan lailliseen edustajaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kaikissa erilaisissa poissaoloihin liittyvissä asioissa. Opiskeluhoitopalveluiden ammattilaiset ovat koulukohtaisen opiskeluhoitotyön kautta koko ajan seuraamassa poissaolojen tilannetta. Yksittäisen oppilaan poissaoloihin liittyen he saattavat olla mukana prosessin alusta asti tai liittyä mukaan eri vaiheissa yhdessä sovituilla tavoilla. Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisiin ollaan yhteydessä viipymättä.

Poissaoloihin puuttuminen suunnitelmallisesti

Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan Sastamalan poissaolomallin mukaisesti kaikissa Sastamalan perusopetuksen kouluissa. Poissaoloja seurataan aiemmin kohdassa ”Poissaolojen suunnitelmallinen seuranta” kuvatun mukaisesti. Poissaoloihin puuttumisessa keskeistä on reagoiminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja se, että aloitteen voi tehdä kuka tahansa, jolla herää huoli oppilaan poissaoloihin liittyen. Monialainen työskentely pyritään käynnistämään mahdollisimman varhain.

Luokanopettaja/luokanohjaaja seuraa oman luokkansa poissaolojen määriä sekä poissaoloihin liittyviä erityispiirteitä. Kun Wilma-järjestelmä hälyttää ensimmäisen kerran tai herää poissaolojen erityispiirteisiin liittyvä huoli, luokanopettaja/luokanohjaaja ottaa yhteyttä huoltajaan. Yhteydenotossa selvitetään, onko aihetta huoleen ja jatkotoimenpiteisiin. Tarvittaessa sovitaan, miten asiassa edetään. Luokanopettaja/luokanohjaaja kirjaa Wilmaan nämä asiat ja yhteydenoton päivämäärän.

Mikäli poissaolot jatkuvat ja Wilma-järjestelmä lähettää seuraavan tason hälytyksen luokanopettajalle/luokanvalvojalle, huoltajalle ja rehtorille/koulunjohtajalle, edetään seuraavasti:

Luokanopettaja/luokanohjaaja:

- ottaa yhteyttä huoltajaan,
- kirjaa yhteydenoton Wilmaan samoin kuin ensimmäisen hälytyksen kohdalla
- keskustelee oppilaan kanssa ja
- arvioi tilanteen yhdessä rehtorin/koulunjohtajan kanssa.

Edellä kuvattujen poissaolorajojen täytyessä tai poissaolojen erityispiirteiden havaitsemisen lisäksi tarve puuttumiseen voi tulla aloitteena kouluyhteisön jäseneltä, opiskeluhoitopalveluiden ammattilaiselta, oppilaalta, huoltajalta tai muulta taholta. Kun havaitaan tarve puuttua poissaoloihin, toimitaan suunnitelmallisesti edeten Sastamalan poissaolomallin mukaisesti. Etenemistä suunniteltaessa konsultoidaan tarvittaessa koulun opiskeluhoiton toimijoita tai opiskeluhoiton ammattilaisia ja keskustellaan oppilaan kanssa. Ensimmäisessä vaiheessa on tärkeää aina pyrkiä kartoittamaan tilannetta mahdollisimman laajasti ja selvittää poissaolon syitä. Tavoitteena on tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä ja puuttua niihin. Tätä tehdään yhteistyössä oppilaan, huoltajien, koulun henkilöstön ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa. Paljon koulusta poissa oleva oppilas tarvitsee usein laajasti tukea.

Tilanteen jäsentyessä suunnitellaan ja aloitetaan tarvittavia tukitoimia. Tarvittaessa kutsutaan koolle opiskeluhoiton yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä (MAR), jonka toimintaa kuvataan tarkemmin opetuksenjärjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa. Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea sekä sovitaan vastuista ja tilanteen seurannasta. Tässä työskentelyssä pyritään etenemään systeemisen työotteen mukaisesti kartoittaen kokonaisuutta ja etsien yhdessä ratkaisuita. Kaikille osapuolille on tärkeää antaa mahdollisuus tulla kuulluksi.

Poissaoloihin puuttumisessa pyritään aina selvittämään syiden lisäksi poissaolon vaikutuksia. Runsaat poissaolot haittaavat koulutyötä riippumatta siitä, mistä syystä ne ovat syntyneet. Poissaolot voivat vaikuttaa suoraan tai välillisesti oppilaan elämänhallintaan, sosiaalisiin suhteisiin, terveyteen, taitojen kehittymiseen ja oppimiseen. Poissaolon syiden ja vaikutusten selvittämisessä on tärkeää yhteistyö opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten, koulun henkilöstön, oppilaan ja huoltajien välillä. Tässä työssä apuna voidaan käyttää erilaisia kartoituksia, kyselyitä ja

keskustelumenetelmiä. Tarvittaessa selvitetään pedagogisen tuen tarve ja terveyteen liittyviä asioita.

Poissaolon syiden ja vaikutusten selvittyä suunnitellaan yhteistyössä tarvittavia tukitoimia, sovitaan niiden toteuttamisesta, vastuista ja seurannasta. Oppilas voidaan tarvittaessa ohjata koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollonpalveluihin. Kouluilla voi olla omia tukijärjestelmiä, tehtävänkuvia ja sovittuja toimintamalleja, joita hyödynnetään. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä nuorisopalveluiden kanssa. Tällöin on mahdollista hyödyntää valmiita toimintamalleja, jotka liittyvät esim. syrjäytymisen ehkäisemiseen, päihteisiin tai rikollisuuteen. Tarvittaessa suunnitellaan oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimet.

Ensisijainen tavoite on saavuttaa koululäsnäolo. Mikäli oppilas ei terveydentilan vuoksi pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, harkitaan viimesijaisena keinona päätöksen tekemistä tilapäisestä vapauttamisesta enintään 4 kk:n ajaksi tai opetuksen poikkeavaa järjestämistä. Tilapäinen vapauttaminen kuvataan tarkemmin luvussa 7.5.2. Tilapäinen vapauttaminen edellyttää ajantasaista tuen tarpeen arviointia, suunnitelmaa ja päätöstä. Jos tilapäinen vapauttaminenkaan ei riitä tukemaan opetukseen osallistumista, opetuksen järjestämistä ja tarvittavia tukitoimia on suunniteltava entistäänkin tarkemmin. Opetuksen poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 5.4.7.

Jos poissaolo jatkuu tukitoimista, monialaisesta yhteistyöstä ja seurannasta huolimatta, vaarana on oppilaan syrjäytyminen sekä normaalin kehityksen ja koulunkäynnin vaarantuminen. Tässä tilanteessa tehdään sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi tai lastensuojeluilmoitus.

Yhteistyö huoltajien tai muun laillisen edustajan kanssa

Huoltajille tiedotetaan Sastamalan kaupungin poissaolomallin mukaisista toimintakäytänteistä sekä ohjeistetaan huoltajia poissaolojen ilmoittamisen säännöistä. Koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän sekä huoltajakyselyiden kautta huoltajilla on mahdollisuus olla mukana arvioimassa mallia ja suunnittelemassa käytänteitä. Vanhempainyhdistystoiminnan kautta huoltajilta voidaan pyytää lausuntoja tai ehdotuksia poissaolomalliin liittyviin asioihin. Vanhempainilloissa, tapaamisissa, arviointikeskusteluissa sekä kodin ja koulun välisessä viestinnässä huoltajilla on mahdollisuus käsitellä poissaolomallin mukaista toimintaa tai oppilaan poissaoloihin liittyviä asioita.

Jos yksittäisen oppilaan poissaoloihin liittyen herää huoli koulun henkilöstöllä tai opiskeluhuollon ammattilaisilla, huolen havainnut toimija ottaa yhteyttä huoltajaan tai muuhun oppilaan lailliseen edustajaan. Asian hoitaminen etenee yhteistyössä tavoilla, joita on kuvattu tarkemmin myöhemmin kohdassa "Yhteistyö opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa sekä poissaolojen syiden selvittämisessä".

Huoltajan tulee selvittää oppilaan kaikki poissaolot Wilmassa tai olemalla muuten yhteydessä opettajaan. Luokanopettaja tai luokanohjaaja kirjaa päivittäin oppilaiden poissaolotiedot Wilmaan. Yhteistyössä huoltajan kanssa selvitetään tarvittaessa saman koulupäivän aikana poissaolon syy. Wilma-järjestelmän tuella luokanopettaja tai luokanohjaaja seuraa oppilaiden poissaolomääriä. Kun poissaoloihin liittyen herää huoli, luokanopettaja tai luokanohjaaja ottaa yhteyttä huoltajaan. Asetettujen poissaolomäärien

kohdalla otetaan aina joka tapauksessa yhteyttä huoltajaan. Tällöin arvioidaan yhdessä huoltajan kanssa sitä, millä tavalla edetään tai onko tarve ryhtyä toimenpiteisiin. Jos huoltajalla tai oppilaan muulla laillisella edustajalla herää huoli oppilaan poissaoloihin liittyen, hän voi ottaa yhteyttä koulun henkilöstöön tai opiskeluhuollon ammattilaisiin. Yhteydenottotapoja kuvataan myöhemmin tarkemmin kohdassa ”Yhteistyö opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa sekä poissaolojen syiden selvittämisessä”.

Koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän toiminta poissaolomallin mukaisen toiminnan koordinoinnissa

Sastamalan kouluissa toteutetaan koulukohtaista opiskeluhuoltotyötä koulun päivittäisessä arjessa koulun henkilöstön ja yhteistyötahojen yhteistyössä. Koulun rehtori/koulunjohtaja vastaa koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän toiminnasta. Koulukohtaiseen opiskeluhuoltoryhmään kuuluvat koulun edustajat, opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset, oppilaiden ja huoltajien edustus sekä mahdollisesti muita yhteistyötahoja. Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu ja hoitaa asioita tarpeiden mukaan vaihtelevalla kokoonpanolla. Toiminnassa varmistetaan moniammatillisuus sekä oppilaiden ja huoltajien osallisuus.

Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu syksyllä ja keväällä toimintaa arvioiviin ja suunnitteleviin kokouksiin, joissa koordinoidaan poissaolomallin mukaista toimintaa sekä arvioidaan poissaolomallin mukaisia toimintatapoja. Arvioinnissa huomioidaan toiminta yksilön, luokan ja koko koulun tasolla. Yksittäisten oppilaiden asioita ei kuitenkaan koskaan käsitellä koulukohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä. Kokoontumisissa tarkastellaan koulun ja luokkien poissaolojen yhteismääriä hyödyntäen saatavilla olevaa vertailutietoa esim. aiemmilta vuosilta tai koko kunnan vastaavista määristä. Tarvittaessa koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä toimittaa pyydettyjä tietoja opetuksenjärjestäjän opiskeluhuollon ohjausryhmälle tai tekee itse ehdotuksen tai pyynnön ohjausryhmälle.

Yhteistyö opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa sekä poissaolojen syiden selvittämisessä

Yhteistyö opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten kanssa voi alkaa poissaoloihin liittyvissä asioissa prosessin eri vaiheissa. Kaikessa toiminnassa tavoitteena on päästä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteistyössä puuttumaan poissaoloihin, selvittämään tilannetta ja toteuttamaan tukea. Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön kautta opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset ovat mukana kaikkia oppilaita koskevassa poissaolojen ehkäisemisessä ja kouluun kiinnittymisen tukemisessa. Tämän toiminnan rakenteet ja käytänteet sovitaan koulujen kanssa lukuvuosittain ja niitä koordinoidaan koulukohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä, johon kaikki opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset kuuluvat.

Opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten ja koulun henkilöstön välisen yhteistyön tärkeä osa on **konsultaatio**. Koulun henkilökunnalla ja huoltajilla on oikeus saada psykologin tai kuraattorin konsultaatiota liittyen oppilaan tilanteeseen ja tarvittaessa kriisitilanteissa ilman oppilaan suostumusta. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 11 §:n mukaan oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilökunnalla on velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja.

Konsultaatio voidaan toteuttaa nimettömänä konsultointina keskustelleen opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa, Wilma-viestillä tai mahdollisesti tätä varten järjestettynä konsultaatiovastaanottoaikana tai etäyhteyksiä hyödyntäen. Tavoitteena on konsultaation toteutuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Oleellista on huolen jakaminen ja asian yhdessä miettiminen. Konsultaation yhteydessä pohditaan sitä, onko tarve ryhtyä toimenpiteisiin ja miten tarpeen tullen edetään. Tarvittaessa pohditaan myös mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisöllisen opiskeluhooltöön kautta.

Moniammatilliset kokoontumiset ovat yksi oppilaan poissaoloihin liittyvän yhteistyön muoto. Näissä tilanteissa oppilas ja/tai huoltaja ovat mukana. Aloite kokoontumiseen voi tulla oppilaalta, huoltajalta, koulun henkilöstöltä tai opiskeluhooltopalveluiden ammattilaiselta. Kokoontumisessa oleellista on, että eri tahot yhdistävät tietonsa ja osaamisensa, ja tilanteeseen tartutaan mahdollisimman varhain. Tavoitteena on aina edetä systeemisen työotteen mukaisesti etsien yhteistä ymmärrystä oppilaan kouluun kiinnittymisen tukemisessa. Jos koolle on kutsuttu yksilökohtaisen opiskeluhuollon moniammatillinen asiantuntijaryhmä, edetään tämän ryhmän toimintaan liittyvien lakien ja käytänteiden mukaan. Kokoontumisessa sovitaan aina etenemisestä, viestinnästä ja seurannasta.

Opiskeluhooltopalveluihin voi ohjautua:

- oppilaan tai huoltajan oman yhteydenoton kautta. Oppilaat ja huoltajat voivat ottaa yhteyttä suoraan kuraattoriin tai psykologiin puhelimitse, tekstiviestillä, Wilma -viestillä tai sähköpostitse. Yhteydenotossa tulee huomioida tietoturvan toteutuminen. Kouluterveydenhuolto toimii pääasiassa ajanvarauksella. Terveystenhoitajan avoimelle vastaanotolle oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan mieltään painavista asioista koulukohtaisesti sovittuina aikoina. Terveystenhoitajan tavoittaa puhelimitse, Wilman kautta tai tulemalla avoimelle vastaanotolle. Lääkärin vastaanotolle aika varataan aina sovitusti.
- muun tahon yhteydenoton kautta. Oppilaan luvalla yhteydenoton voi tehdä perheenjäsen, ystävä, koulun henkilökunta tai muu yhteistyökumppani.
- moniammatillisen kokoontumisen kautta. Tätä toimintaa kuvataan tarkemmin edellä.

Yhteistyön etenemisestä sovitaan oppilaan yksilöllisen prosessin mukaisesti. Opiskeluhooltopalveluiden ammattilaiset kirjaavat tarvittavat tiedot omiin rekistereihinsä. Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluvat asiat kirjataan lain edellyttämällä tavalla. Tätä kuvataan tarkemmin opetuksenjärjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa.

Yhteistyön muotoja voivat olla:

- Opiskeluhuollon ammattilaisten suorittamat tarkemmat taustasyiden selvitykset esim. poissaolokyselyiden avulla (kuraattori), oppimisvaikeuksien selvitykset (koulupsykologi) tai somaattisten sairauksien yhteyden kartoittaminen (terveydenhoitaja ja koululääkäri).
- muiden tahojen konsultointi yhteistyössä
- koulun ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävän yhteistyön suunnittelu ja toteutus
- monitoimijainen ja kokonaisvaltainen koulukäytikyvyn kartoitus

- oppilaan ja perheen palveluiden yhteen sitominen suunnitelmallisella yhteistyöllä
- interventioiden suunnittelu ja toteuttaminen
- henkilökohtaisen suunnitelmallisen tuen järjestäminen koululäsnäolon helpottamiseksi ja esteiden poistamiseksi
- kohdennettu työskentely luokka-/ryhmätasolla

Terveystarkastuksiin liittyvä yhteistyö

Kouluterveydenhoitaja kutsuu terveystarkastukseen kaikki peruskoulun oppilaat vuosittain. Laajat terveystarkastukset toteutetaan 1., 5. ja 8. luokilla. Luokilla 2., 3., 4., 6., 7. ja 9. toteutetaan terveydenhoitajan terveystarkastukset. Nämä tarkastukset ovat laajoihin verrattuna suppeampia. Huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua myös näihin terveystarkastuksiin. Huoltajan saavat terveystarkastuksesta kirjallisen tai sähköisen palautteen tai heihin otetaan yhteyttä muilla tavoin, jos he eivät ole olleet mukana tarkastuksessa. Pidentetyn oppivelvollisuuden oppilaiden terveystarkastukset toteutetaan myös vuosittain.

Laaja tarkastus sisältää terveydenhoitajan ja lääkärin terveystarkastuksen sekä [opettajan arvion oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa](#) (valmis lomake). Laajassa terveystarkastuksessa terveydenhoitaja ja lääkäri selvittävät sekä tukevat koko perheen hyvinvointia. Huoltaja kutsutaan sekä terveydenhoitajan että lääkärin laajoihin tarkastuksiin mukaan. Tarkastus tilastoidaan laajana, jos huoltaja on osallistunut jompaankumpaan tarkastukseen eli terveydenhoitajan tai lääkärin tarkastukseen. Laajojen tarkastusten päätteeksi tehdään luokkayhteenveto luokkakohtaisesti ilman oppilaskohtaisia tunnistetietoja. Yhteenvetoa hyödynnetään yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä.

Toimintamallin seuranta ja kehittäminen

Toimintamallista tehdään jatkuvaa seurantaa kerätyn tiedon ja havaintojen avulla. Seurantatietoa saadaan Wilman koonneista. Opetuksen järjestäjän opiskeluhuollon ohjausryhmä tarkastelee vuosittain toimintamallia kerätyn seurantatiedon ja koulukohtaisilta opiskeluhuoltoryhmiltä kerätyn palautteen pohjalta. Toimintamallin toteutumista arvioidaan osana koulun itsearviointia.

5.2.1. Oppilaiden osallisuus

Sastamala:

Oppilaskunta toimii kaikissa Sastamalan kaupungin perusopetuksen kouluissa. Demokraattiseen toimintakulttuuriin kuuluu vahvana osana koulun oppilaskunta, joka toimii jokaisessa Sastamalan kaupungin perusopetuksen koulussa. Oppilaskuntatoiminnalla pyritään vahvistamaan oppilaiden osallisuutta osana koulua ja ympäröivää yhteiskuntaa. Oppilaskuntatoiminnan avulla koulun oppilailla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa koulun toimintaan, saada kokemusta vastuun kantamisesta sekä harjoitella päätöksentekotaitoja.

Koulun oppilaskuntaan kuuluvat kaikki koulun oppilaat ja jokaiselta luokalta valitaan

vähintään yksi edustaja edustamaan luokkaansa oppilaskunnan edustajiston ja/tai hallituksen kokouksissa. Luokkaedustajista valitaan oppilaskunnan edustajisto ja/tai hallitus, joka toimii valitun ohjaavan opettajan kanssa aktiivisesti. Oppilaskuntatoiminta on kiinteä osa koulun toimintaa, jota toteutetaan koulupäivän aikana. Oppilaskuntien jäsenistä valitut edustajat osallistuvat vuosittain huippukokouksiin ja muihin vastaaviin yhteisiin tapahtumiin. Tarvittaessa oppilaskunnat vastaavat kyselyihin tai ottavat kantaa pyydettyihin asioihin.

Koulussa voidaan järjestää myös kummioppilas- ja tukioppilastoimintaa, joka tukee oppilaiden osallisuutta ja kouluviihtyvyyttä. Koulujen lukuvuosisuunnitelmissa kuvataan tarkemmin oppilaiden osallistaminen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.

5.2.2. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Koulutoiminnan sujuvuus ja viihtyvyys edellyttää, että koulun yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja noudatetaan. Kaikessa toiminnassa pyritään avoimeen ja vuorovaikutteiseen yhteistyöhön ja eri osapuolien huomioonottamiseen. Koulun oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan koulun kehittämistoiminnassa. Kodin ja koulun yhteistyötä vahvistetaan Sastamalassa erityisesti arviointikeskusteluissa sekä vanhempaintapaamisissa, vanhempainilloissa ja vanhempainfoorumeissa, kodin ja koulun päivinä sekä koulun juhlissa ja tapahtumissa. Oppilaanohjaajat tarjoavat yläkoulussa lisäksi mahdollisuuden henkilökohtaiseen tapaamiseen oppilaan ja vanhempien kanssa opintojen tilanteesta sekä tavoitteista.

Koulu antaa aktiivisesti tietoa lapsen koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvistä asioista. Huoltajan vastuulla on seurata lapsensa koulunkäyntiä säännöllisesti sekä toimia yhteistyössä koulun kanssa. Koulun vuosisuunnitelmassa kuvataan kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.

5.2.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Koulujen sisäistä yhteistyötä kehitetään opettajien ja muun opetushenkilöstön välisellä monipuolisella yhteistyöllä. Yhteistyö voi laajimmillaan olla samanaikaisopettajuutta (ts. yhteisopettajuutta). Tämä merkitsee, että kaksi tai useampi opettajaa suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat opetusta sekä tavoitteiden saavuttamista eli oppimista yhdessä. Myös koulunkäynninohjaajat voivat toimia yhteistyötiimissä. Tiimissä sovitaan yhteisestä tavoitteesta, huolehditaan tasavertaisesta työnjaosta ja sovitaan käytettävistä työtavoista.

Aina opettajan vaihtuessa edellinen opettaja välittää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opettajalle, jotta oppilaan saama tuki siirtymävaiheessa jatkuu keskeytyksettä.

Koulun toiminnan rakenteita kehitettäessä korostetaan yhteistyön merkitystä oppivan yhteisön mallintajana oppilaille.

Perusopetuksen yhteistyö esiopetuksen kanssa

Sastamalan perusopetuksessa järjestetään alakoulujen yhteydessä esiopetusta. Hallinnollisesti esiopetus on osa varhaiskasvatusta. Tavoitteena on yhtenäinen opinpolku esiopetuksesta kouluun. Varhaiskasvatus ja perusopetus suunnittelevat toiminnan sisällöt ja tavoitteet yhteistyössä. Esiopetuksen ja perusopetuksen siirtymävaiheyhteistyötä on kuvattu luvussa 7.

Yhteistyö toiselta kolmannelle vuosiluokalle

Toisen vuosiluokan lopussa tiedotetaan oppilaille ja huoltajille uusista oppiaineista ja muista siirtymävaiheeseen liittyvistä asioista.

Yhteistyö kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle ja yläkoulun aikana

Yläkouluun siirryttäessä koulujen rehtorit, erityisopettajat, oppilaanohjaajat sekä luokanopettajat ja luokanvalvojat tekevät yhteistyötä tavoitteenaan oppilaan eheän koulupolun varmistaminen. Yläkoulut esittelevät toimintaansa kuudesluokkalaisille ja heidän huoltajilleen. Kevään aikana oppilaille järjestetään tutustumistilaisuus heidän tulevaan yläkouluunsa. Tarvittaessa oppilaan asioissa pidetään siirtopalaveri, johon osallistuvat oppilas, huoltaja ja tarvittavat ammattilaiset ala- ja yläkoulusta. Siirtymävaihetta alakoulusta yläkouluun kuvataan myös luvussa 7.

Seitsemännen luokan alussa pidetään huolta uusien oppilaiden ryhmäytymisestä. Luokanvalvoja kutsuu syksyn aikana kunkin oppilaan ja hänen huoltajansa keskusteluun. Tavoitteena on tutustua puolin ja toisin sekä madaltaa kynnystä kodin ja koulun yhteydenpitoon. Tarkoituksena on keskustella luottamuksellisesti oppilaan opintoihin, oppimiseen ja opiskelemisen tukemiseen liittyvistä asioista, koulunkäyntiin ja arjen käytäntöihin sekä elämäntilanteeseen liittyvistä asioista.

8. luokalla luokanvalvoja käy oppilaan kanssa itsearviointikeskustelun oppilaan vahvuuksista ja kehittymistarpeista koulutyössä, omista tavoitteista, opiskelutaidoista ja koulunkäynnin sujumisesta. Tavoitteena on sopia yhdessä tavoitteista ja toimenpiteistä, joiden avulla nuoren koulunkäynti ja opiskelu etenevät tavoitteiden mukaisesti. Keskustellaan tulevaisuudesta, vahvuuksista ja kehittymistarpeista sekä käydään läpi mahdollista tuen tarvetta.

Yhteistyö perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen

Jatko-opintoihin siirtymisessä tarvittavat ammattilaiset, esim. oppilaanohjaaja ja toisen asteen opinto-ohjaaja ja perusopetuksen ja toisen asteen erityisopettajat, tekevät keskinäistä ja tarvittaessa monialaista yhteistyötä. Oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämiä tietoja luovutetaan ainoastaan sen oppilaitoksen opiskelijahuoltohenkilöstön, ryhmäohjaajien, opinto-ohjaajien ja erityisopettajan käyttöön, jossa oppilas jatkaa opintojaan. Tällaisia tietoja ovat mm. oppilaan tarvitsema oppilaskohtainen tuki opinnoissaan, fyysiseen selviytymiseen liittyvä tuen tarve sekä oppimisympäristössä huomioitavat seikat. Tietojen luovuttamisessa ja vastaanottamisessa noudatetaan voimassa olevia salassapittoa ja tiedonsiirtoa koskevia

säädöksiä. Tiedonsiirrossa hyödynnetään opetuksen järjestäjien tiedonsiirtoon luomia lomakkeita ja käytäntöjä. Siirtymävaihetta kuvataan myös luvussa 7.

5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Sastamala:

Tämä alaluku muodostaa koulukohtaisten lukuvuosisuunnitelmissa mainittujen määrittelyjen kanssa Sastamalan kaupungin kasvatuskeskusteluja ja muita kurinpidollisia toimia koskevan suunnitelman.

Rehtori/koulunjohtaja huolehtii henkilökunnan perehdyttämisestä kurinpidollisten keinojen käytössä. Rehtori/koulunjohtaja vastaa yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamisesta. Jokainen koulu huolehtii tiedottamisesta eri tahoille. Kurinpidollisten keinojen käyttämistä kuvataan myös koulun järjestyssäännöissä. Koulun lukuvuosisuunnitelmaan voidaan kirjata koulukohtaisia toimintamalleja kurinpidollisten keinojen käyttöön.

Kasvatuskeskustelut

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Opettaja tai rehtori/koulunjohtaja määrää oppilaan kasvatuskeskusteluun. Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa. Tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä mietitään keinot käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Kasvatuskeskustelu ei ole arkinen, jokapäiväinen, ohjaava tai ojentava keskustelu, vaan määritelty toimenpide, joka seuraa järjestyssääntörikkomuksesta.

Kasvatuskeskustelun pitää opettaja tai rehtori/koulunjohtaja. Hän kirjaa kasvatuskeskustelun Wilma-järjestelmään. Kasvatuskeskustelusta on ilmoitettava huoltajalle ja hänelle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos kyseinen opettaja tai rehtori katsoo sen tarpeelliseksi.

Koulun vuosisuunnitelma sisältää suunnitelman kasvatuskeskustelusta ja kurinpidollisten keinojen käytöstä. Suunnitelmassa kuvataan, miten oppilaille, huoltajille ja muille yhteistyötahoille tiedotetaan suunnitelmasta, koulun järjestyssäännöistä sekä kurinpitoa käsittelevästä lainsäädännöstä ja miten oppilaat, huoltajat ja koulun henkilöstö arvioivat suunnitelman toteutumista.

SUUNNITELMA KASVATUSKESKUSTELUSTA

Oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen puuttuu

- luokanopettaja/aineenopettaja/tilanteessa läsnä ollut
- luokanopettaja/luokanohjaaja
- mahdollisesti kasvatuksellinen tiimi
- rehtori

Opettaja tai rehtori voi määrätä oppilaan, joka

- häiritsee opetusta

- rikkoo koulun järjestystä
- menettelee vilpillisesti
- kohtelee muita epäkunnioittavasti tai loukkaavasti

enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun.

Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Kasvatuskeskustelut kirjataan ja niistä ilmoitetaan kotiin. Kasvatuskeskustelu kirjataan Wilman kurinpidolliselle lomakkeelle. Jos kasvatuskeskustelu ei tuota toivottua muutosta oppilaan käyttäytymiseen harkitaan kurinpidollisina toimina jälki-istuntoa, kirjallista varoitusta tai määräaikaisen erottamisen esittämistä.

Jälki-istunto

Opettaja tai rehtori/koulunjohtaja voi määrätä oppilaan, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia. Tehtävien tulee olla oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan. Jälki-istunto voi koostua myös eri toimien yhdistelmästä. Jälki-istuntoa ei voida suorittaa työraugaistuksena.

Oppilaan velvollisuus korvata aiheuttamansa vahinko

Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa. Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle.

Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori/koulunjohtaja voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä kurinpidollisista toimenpiteistä.

Kirjallinen varoitus

Oppilaalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Kirjallisen varoituksen antamisesta päättää rehtori/aluerehtori. Ennen kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu

tarpeellinen selvitys. Ennen kirjallisen varoituksen antamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kirjallinen varoitus, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Opetuksen epääminen oppilaalta määrääjäksi

Opettaja tai rehtori/koulunjohtaja voi määrätä opetusta häiritsevän oppilaan poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan. Rehtori/koulunjohtaja tai opettaja voi määrätä opetusta häiritsevän oppilaan poistumaan koulun järjestämästä tilaisuudesta. Oppilaan poistanut henkilö järjestää oppilaalle valvonnan poistamisen ajaksi. Oppilaan määräämisestä poistumaan on ilmoitettava oppilaan huoltajalle. Oppilaan määrääminen poistumaan kirjataan Wilman tuntimerkintöihin.

Rehtori/koulunjohtaja voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Opetuksen epäämisestä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Opetuksen epääminen on turvaamistoimenpide eikä ole tarkoitus, että sitä käytetään tavanomaisena ojentamiskeinona.

Mikäli päädytään opetuksen epäämismenettelyyn, oppilaalle tulee laatia henkilökohtainen suunnitelma, jossa tarkennetaan seuraavat asiat:

- opetuksen järjestäminen, toteuttaminen ja seuranta opetuksen epäämisen aikana
- tukitoimet opetukseen palaamiseen turvallisesti
- huoltajan ja oppilaan osallisuus suunnitelman laatimisessa
- oppilaan mahdollisuus keskustella koulupsykologin tai kuraattorin kanssa epäämisen aikana
- valvontavastuut epäämisen aikana
- asianosaisten tiedottaminen
- tarvittava moniammatillinen yhteistyö sosiaalihuollon ja muiden viranomaisten kanssa
- muut tarvittavat tukitoimet

Suunnitelma kirjataan Wilmaan Kurinpidolliset toimet -lomakkeelle.

Määräaikainen erottaminen

Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Määräaikaisesta erottamisesta päättää Sastamalassa sivistyslautakunta. Sosiaalihuollosta

vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimesta vastaavassa toimielimessä, jolle sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

Ennen oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen määräaikaista erottamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Määräaikaisesta erottamisesta tulee antaa päätös.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tämän suunnitelman laatimiseen. Määräaikaista erottamista koskevaa päätöstä ei voida pääsääntöisesti täytäntöön panna ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätös saa lainvoiman, kun päätökseen ei voi enää hakea muutosta. Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen. Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, joka on erotettu määräaikaisesti, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Yhteistyö ja perehdyttäminen

Lukuvuosittain huolehditaan siitä, että koulun henkilökunnalla ja oppilailla on ajantasainen tieto kasvatuskeskusteluista ja kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisestä. Niihin liittyvät paikalliset ohjeistukset kerrataan säännöllisesti. Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollisista keinoista. Sastamalan kaupungin kasvatuskeskusteluja ja muita kurinpidollisia toimia koskevan suunnitelma muodostuu paikallisesta opetussuunnitelmasta ja koulukohtaisen lukuvuosisuunnitelman määrittelyistä. Suunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain osana koulun itsearviointia.

5.4.1. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Sastamala:

Oppilaalla on ensisijaisesti oikeus opiskella oppiaineittain. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain. Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen oppilaiden koulupolkua on useimmiten suunniteltu yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kanssa jo ennen koulun aloitusta. Sastamalassa toiminta-alueittain opiskelevia oppilaita on erityisesti Muistolan koulun erityisluokissa.

Toiminta-alueittain opiskeleville oppilaille tehdään 1.8.2026 alkaen hallintopäätös opetuksen järjestämisestä 20 i § (oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen) perusteella. Päätöksen tekevä viranhaltija määräytyy Sivistyspalveluiden delegointipäätöksen perusteella. 31.7.2026 asti sovelletaan voimassa olevaa lainsäädäntöä pidennetystä oppivelvollisuudesta.

Toiminta-alueittain opiskelevat oppilaat ovat mukana koulun yhteisessä arjessa esimerkiksi välitunneilla ja ruokailussa. Oppilaat myös pääsääntöisesti osallistuvat koulun yhteisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin silloin, kun se on oppilaan edun mukaista.

Oppilaan yksilölliset tavoitteet kirjataan oppilaan oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan. Tuen toteuttamisen suunnitelmassa on myös tietoa opetusmenetelmien, materiaalien ja opetusmenetelmien käytöstä ja toimivuuden arvioinnista. Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista.

Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden kohdalla tulee huomioida opettavien asioiden merkitys ja hyöty sekä sopivuus. Oppimiselle on annettava riittävästi aikaa. Kertaaminen, toistaminen ja ylioppiminen, sekä eri ympäristöissä opiskelu auttavat toivotun lopputuloksen saavuttamisessa. Toiminta-alueittain opiskelussa on tärkeää muistaa opetuksen monikanavaisuus ja konkreettisuus. Myös ilon ja oppimisen riemun löytäminen on tärkeää jokaiselle oppilaalle.

Kullakin oppilaalla on oikeus itselleen soveltuvan kommunikointitavan käyttöön. Kunkin oppilaan yksilölliset kommunikoinnin tavat ja keinot kirjataan oppilaan tukea koskevaan suunnitelmaan. Oppilailla on mahdollisuus omien vahvuuksiensa mukaisesti osallistua ohjaajan tuella yleisopetuksen ryhmien tai muiden erityisluokkien toimintaan opettajien suunnitteleamalla tavalla. Mahdollinen osallistuminen yhteistyöluokan opetukseen ja toimintaan suunnitellaan ja kirjataan oppilaan omaan tukea koskevaan suunnitelmaan.

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen opetussuunnitelmaa täydennetään koulukohtaisesti koulun lukuvuosisuunnitelmassa niissä kouluissa, joissa järjestetään opetusta toiminta-alueittain. Lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan koulukohtaiset käytännöt opetuksen toteuttamisessa, yhteistyössä ja oppilaiden osallisuuden edistämisessä.

5.4.2. Joustava perusopetus

Sastamala:

Joustavaa perusopetusta (JOPO) voidaan järjestää niille 7.–9. luokan oppilaille, joiden oppivelvollisuuden suorittaminen on vaarassa esimerkiksi heikon opiskelumotivaation tai runsaiden poissaolojen vuoksi. Oppilas ei kuitenkaan voi hakea JOPO-luokalle enää 9. luokan kevääksi.

Oppilaan omassa koulussa kerrotaan oppilaalle ja huoltajalle mahdollisuudesta JOPO-opetukseen sekä selvitetään sen toimintaperiaatteet. Tarvittaessa konsultoidaan JOPO-opetuksen asiantuntijoita. Oppilas ja huoltaja täyttävät hakemuksen JOPO-opetukseen. Hakemus on sitova. Oppilaanohjaajat antavat oman suosituksensa oppilaista. Hakijat ja

heidän huoltajansa haastatellaan. Haastattelussa selvitetään oppilaan kokonaistilanne ja mahdollisuus hyötyä JOPO-opetuksesta.

Haastattelussa ja oppilasvalinnan valmistelussa ovat mukana rehtori, jopo-opettaja ja mahdollisesti oppilaanohjaaja sekä opetuspäällikkö. Päätöksen oppilaaksi ottamisesta tekee hakemuksen ja haastattelun perusteella haastatteluryhmän esityksestä opetuspäällikkö. Valinnassa painotetaan oppilaan mahdollisuutta hyötyä JOPO-opetuksesta, valmiutta sitoutua säännölliseen koulunkäyntiin ja tavoitteelliseen koulutyöhön JOPO-opetuksessa, motivaatiota työ- ja toimintapainotteiseen opiskeluun sekä kykyä suoriutua työpaikkaopiskelujaksoista.

Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun neuvonta- ja ohjaustyöhön perehtynyt ammattilainen (esim. koulunkäynninohjaaja, nuorisotyöntekijä, oppilaanohjaaja). JOPO-opetuksessa korostetaan työ- ja toimintapainotteista oppimista. Sen toimintatavat tukevat oppilaan osallisuutta omaan oppimiseensa ja ryhmässä tapahtuvaa yksilöllisesti eriytettyä etenemistä. Työskentelylle on tunnusomaista henkilökohtainen oppilaanohjaus sekä paja-, projekti- ja urakatyöskentely JOPO-verkostossa toimivien tahojen kanssa. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan yhteenkuuluvuutta kouluyhteisöön sekä huoltajien ja henkilöstön yhteistä kasvatustyötä.

Jos oppilas tarvitsee oppilaskohtaista oppimisen ja koulunkäynnin tukea, hänelle laaditaan oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvio ja suunnitelma ja tehdään tukea koskea hallintopäätös. (ks. tarkemmin luku 7). Suunnitelmassa kuvataan tavallisten tuen toteuttamisen suunnitelmaan liittyvien seikkojen lisäksi joustavaan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Suunnitelmassa huoltaja sitoutuu yhteisesti sovittuihin kasvatuksellisiin tavoitteisiin ja oppilaan tukemiseen JOPO-opetuksen tavoitteiden saavuttamisessa.

Työharjoittelujakson käytännön yhteistyöstä sovitaan yhdessä JOPO-opettajan, JOPO-ohjaajan, oppilaan ja työssäoppimisen ohjaajan kanssa. Tällöin kirjataan suunnitelma jakson laaja-alaisen oppimisen tavoitteista, sisällöistä ja arvioinnista. Jakso arvioidaan lopuksi suunnitelman mukaisesti yhdessä oppilaan, työssäoppimisen ohjaajan, JOPO-opettajan ja/tai -ohjaajan kanssa. Työssäoppimispaikan ohjaaja vastaa työssä oppimisen käytännön ohjauksesta. Opettaja vastaa oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuesta ja ohjaamisesta. JOPO-ohjaaja tukee oppilasta koulussa ja työssäoppimispaikassa.

Joustavaa perusopetusta voidaan toteuttaa Sastamalan eri yläkouluilla eri tavoin. Tehostettua työelämätoimintaa (SETTI) on mahdollista järjestää esim. silloin, kun osallistuminen JOPO-luokkaan on este liian pitkien kulkuyhteyksien vuoksi.

SETIN hakukriteerit ovat seuraavat:

- oppilas on motivoitunut ja sitoutunut työelämäpainotteiseen opiskeluun
- oppilas tarvitsee kokemuksia työelämätaidoista ja omien vahvuuksien löytämiseen
- oppilas hyötyy työympäristöihin tai koulutusaloihin tutustumisesta ja varhaisista työelämäkontakteista
- oppilas kaipaa motivaatiota, suunnitelmallisuutta tai tukea opintoihinsa TAI
- oppilas kaipaa monipuolisuutta tai lisähaastetta opintoihinsa

- oppilaan huoltajat ovat sitoutuneet joustavan työelämäpainotteisen opiskelun tukemiseen.

Kohderyhmänä ovat 9.-luokkalaiset nuoret.

SETTIÄ oppilas voi suorittaa työpaikoilla tai toisen asteen koulutusaloilla. Jokaiselle nuorelle pohditaan oma SETTI-polku. SETISSÄ oppilas voi olla eripituisia aikoja, esimerkiksi joko viikon mittaisia pätkiä noin 4–7 kertaa lukuvuodessa tai kerran viikossa koko lukuvuoden ajan. Ajankohdat ja toteutus pohditaan aina yksilöllisesti.

Käytännön asioita työpaikan ja koulun osalta hoitaa oppilaanohjaaja. Oppimisen kokonaisuudesta vastaa oppilaanohjaaja yhdessä luokanohjaajan, erityisopettajan ja aineopettajien kanssa.

SETTIIN lähdeettäessä oppilas sitoutuu toimimaan aktiivisesti ja esimerkillisesti työpaikalla ja koulussa. Säännöistä ja vastuista sovitaan aina koko perheen kanssa. SETTI voi toteutua osana tehostettua oppilaanohjausta tai SETTIIN voidaan hakea erillisellä lomakkeella. Jos koulun käytössä on hakuprosessi, hakuajan jälkeen opo selvittää koulun linjaamalla tavalla hakijoiden soveltuvuuden SETTIIN. Hakuprosessissa hakija ja hänen huoltajansa haastatellaan koululla. Päätökset oppilasvalinnasta tehdään ja tiedotetaan hakijoiden huoltajille. Päätökset perustuvat oppilaaksiottokriteereihin, hakulomakkeeseen kirjattuihin tietoihin sekä oppilaan ja huoltajien haastatteluun.

5.4.3. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Sastamala:

Yksittäisen oppilaan kohdalla voidaan päättää yhden tai useamman oppiaineen opiskelusta tavoitekokonaisuuksittain. Tämä mahdollistaa sekä vuosiluokan oppimäärää nopeammin että hitaammin etenevän opiskelun. Hallintopäätöksen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta tekee rehtori. Päätöstä edeltää tuen tarpeen arviointi ja suunnitelma sekä oppilaan ja huoltajan kuuleminen. Jos oppilas etenee opinnoissaan omaa vuosiluokkaansa hitaammin, hänelle on tullut antaa ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia ennen tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun siirtymistä. Hitaammin opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain on viimesijainen toimi. Jos oppilas etenee opinnoissaan tavanomaista nopeammin, edeltäviä oppilaskohtaisia tukitoimia ei edellytetä, mikä kirjataan myös tehtävään hallintopäätökseen. Kuitenkin opinnoissa etenemistä tavoitekokonaisuuksittain pitää toteuttaa vain harkiten ja poikkeuksellisissa tilanteissa.

Kun oppilas etenee opinnoissaan tavoitekokonaisuuksittain, hänelle laaditaan oma suunnitelma opintojen etenemisestä. Tavoitekokonaisuuksittain suunnitellaan eri oppiaineille opetussuunnitelmassa määritettyjen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan tavoitekokonaisuuksittain ja niiden sisällöt, määritellään tavoitekokonaisuuksien suorittamisjärjestys ja opinnoissa eteneminen, aikataulu sekä opiskelu- ja arviointitavat. Oppilaan opintojen etenemistä seurataan säännöllisesti ja tätä varten nimetään vastuuopettaja. Tärkeää on, että oppilas saa riittävästi ohjausta ja säännöllistä seurantaa opintojen etenemiseen. Oppilas opiskelee pääsääntöisesti oman luokkansa mukana. Esimerkiksi, jos tavoitekokonaisuuksittain opiskeltavia aineita on yksi tai kaksi, oppilas opiskelee pääsääntöisesti oman luokkansa mukana ja luokan- tai aineenopettaja seuraa tavoitekokonaisuuksittain eteneviä aineita. Jos koulunkäynti vaatii

vahvaa tukea ja tavoitekokonaisuuksittain eteneviä oppiaineita on useampi, oppilaan opiskelu voi olla tarkoituksenmukaista järjestää erityisluokassa. Toteutus suunnitellaan aina yksilöllisesti.

5.4.4. Yhdysluokkaopetus

Sastamala:

Sastamalassa yhdysluokkaopetusta toteutetaan kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Yhdysluokkien keskeisenä toimintatapana on vertaisoppimisen hyödyntäminen.

Tarkempi kuvaus vuosiviikkotuntien jakamisesta vuosiluokille sekä mahdollisesti yhdysluokkaopetuksen käytäntöjä tarkentavat tiedot kirjataan koulun vuosisuunnitelmaan.

5.4.5. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Sastamala:

Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta eli etäopetusta voidaan järjestää, kun opetusta ei ole mahdollista järjestää omassa koulussa lähiopetuksena. Erityisesti kielten ja pienryhmäisten uskontojen opetuksen järjestämiseen etäopetus tuo lisää mahdollisuuksia.

Etäopetusta voidaan järjestää myös oppilaille, jotka joutuvat olemaan terveydellisistä syistä pitkiä aikoja pois koulusta. Rehtori tekee päätöksen opetuksen poikkeavasta järjestämisestä (POL 18§). Opetus suunnitellaan yhteistyössä oman ja mahdollisesti sairaalakoulun, huoltajan ja oppilaan kesken. Järjestelyiden tavoitteena on, että oppilas etenee mahdollisuuksiensa mukaisesti oppiaineissa sekä kykenee säilyttämään sosiaaliset suhteensa luokkatovereihinsa ja kouluun.

Etäopetusta voidaan hyödyntää myös opetusta rikastuttavana menetelmänä, esimerkiksi koulun ulkopuolisten toimijoiden tarjoamana.

5.4.6. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Sastamala:

Sairaalakoulussa annetaan oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävää sekä oppilaan hoitotavoitteita tukevaa kokonaiskuntoutuksellista opetusta. Oppilaan opetuksen järjestämisestä sairaalakoulussa sovitaan yhdessä sairaalakoulun sijaintikunnan, oppilaan opetuksen järjestäjän sekä oppilaan kotikuntalain mukaisen kotikunnan kanssa. Sairaalakoulussa opiskellessaan oppilas pysyy oman koulunsa oppilaana. Oppilaat noudattavat ensisijaisesti oman koulunsa opetussuunnitelmaa. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaan psyykkiset ja fyysiset voimavarat. Oppimista arvioidaan yhteistyössä oppilaan oman koulun kanssa.

Sairaalakoulujakson aikana tehdään tiivistä yhteistyötä sairaalakoulun, hoitajien, oman koulun, hoidon sekä tarvittaessa sosiaalitoimen toimijoiden kesken. Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on mahdollistaa koulunkäynti poikkeavassa elämäntilanteessa sekä tukea oppilaan kuntoutumista ja toimintakyvyn paranemista. Tämä mahdollistaa oppilaan paluun omaan kouluun tai siirtymisen toisen asteen opintoihin.

Kissanmaan koulun Koivikkopuiston sairaalaopetuksessa järjestetään opetusta Tampereen yliopistollisen sairaalan osastohoidossa sekä avohoidossa oleville oppilaille. **Osastoilla olevien oppilaiden opetus** toteutetaan oppilaan potilashuoneessa tai sairaalaopetuksen koulutiloissa oppilaan voinnin ja kokonaistilanteen mukaisesti. Opetukseen osallistuminen suunnitellaan yhdessä osastojen henkilökunnan kanssa. Sairaalaopetusjakson alkaessa sairaalaopetuksen henkilökunta tekee mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä oppilaan oman koulun kanssa ja tutustuu oppilaan tilanteeseen.

Niille **erikoissairaanhoidon avohoidon piirissä oleville oppilaille**, joille opetuksen järjestäminen omassa koulussa ei ole oppilaan edun mukaista, järjestetään avo-opetusta. Avo-opetus on jaksomuotoista. Päätös/sopimus sairaalaopetuksen avo-opetusjaksosta tehdään aina yhdeksi jaksoksi kerrallaan. Tavoitteena on, että oppilas opiskelee sairaalaopetuksessa vain yhden jakson ajan. Avo-opetukseen ohjaututaan pääsääntöisesti sairaalaopetuksen konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun kautta. Ennen avo-opetusjakson aloittamista järjestetään aloitusneuvottelu, johon osallistuvat mahdollisuuksien mukaan oppilas oman ikätasonsa ja kykynsä mukaan, hoitaja(t), oppilaan oman koulun, opiskeluhoitopalveluiden, oppilasta hoitavan tahon, sosiaalitoimen sekä sairaalaopetuksen edustaja. Aloitusneuvottelussa sovitaan jakson tavoitteet ja käytännön järjestelyt sekä yhteistyön toteuttaminen oppilaan oman koulun ja verkostojen kanssa. Jakson aikana suunnitellaan oppilaan paluu takaisin omaan kouluun.

Sairaalaopetusjakson jälkeen varmistetaan niveltämisyyhteistyöllä moniammatillisessa yhteistyössä välttämättömän tuen järjestämisestä opetuksen järjestämiseksi silloin, kun oppilas siirtyy takaisin omaan kouluunsa. Niveltämisyyhteistyö voi olla oman koulun henkilökunnan ohjausta, koulutilanteen ja tehtyjen pedagogisten sekä muiden tukitoimien kartoitusta tai opettajien osallistumista tarvittaessa oppilasta koskeviin asiantuntijaryhmiin. Niveltämisyyhteistyötä oppilaan oman koulun ja oppilaan verkostojen kanssa tekevät sairaalaopetuksen opettajat ja koulunkäynninohjaajat. Yhteistyö voi olla myös jalkautuvaa työtä, puhelinkonsultaatiota tai neuvotteluihin osallistumista paikan päällä tai etäyhteyksin.

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu on opettajan ammatillista ohjausta, joka voi liittyä oppilaan oppimiseen, haasteelliseen käyttäytymiseen ja psyykkiseen oireiluun koulussa. Ohjaus voi kohdistua opettamiseen, oppilaalle suunnattuihin tukitoimiin ja opetusjärjestelyihin sekä koulun toimintakulttuurin vahvistamiseen. Konsultaatio sisältää koulutilanteen ja tehtyjen pedagogisten sekä muiden tukitoimien ja -rakenteiden kartoitusta.

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu voi olla koulutilanteen havainnointia, ammatillista keskustelua, puhelinkonsultaatiota ja neuvotteluihin osallistumista paikan päällä tai etäyhteyksin. Konsultoiva erityisopettaja voi tarvittaessa osallistua myös asiantuntijaryhmiin.

Konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua hakee oppilaan oma koulu. Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun hyödyntäminen tulee kyseeseen tilanteessa, jolloin oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen tarvitaan vaativia monialaisia ennaltaehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä ja keinoja. Käytännössä konsultaation tarve ilmenee koulun arjessa ja oppilaskohtaisissa neuvotteluissa tai pedagogisessa tiimissä. Konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua haettaessa ollaan ensimmäiseksi yhteydessä opetuspäällikköön.

5.4.7. Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Sastamala:

Oppilaan opetuksen järjestäminen osittain toisin, esimerkiksi oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan vapauttaminen, edellyttää hallintopäätöstä opetuksen poikkeavasta järjestämisestä. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Huoltajaa ja oppilasta tulee aina kuulla ennen päätöksentekoa. Poikkeavia järjestelyitä ei tule käyttää tilanteessa, jossa edellytykset oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaikaiselle keskeyttämiselle täyttyvät.

Aiempaa osaamista opetuksen järjestämiseksi osittain toisin voi osoittaa erityisessä tutkinnossa. Mikäli huoltaja haluaa oppivelvollisen saavan opinnoistaan todistuksen, jossa todetaan suoritettut opinnot ja annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana osaamisen tasosta, on oppivelvollisen osallistuttava erityiseen tutkintoon. Huoltaja pyytää kirjallisesti oppilaalle opinnoistaan perusopetuksen todistusta vastaavan todistuksen, jossa todetaan suoritettut opinnot ja annetaan sanallinen tai numeroarvosanat osaamisen tasosta kyseisen vuosiluokan käytännön mukaisesti. Erityisessä tutkinnossa oppilas osallistuu osaamisen arviointiin suorittamalla kokeita sekä erilaisia suullisia ja kirjallisia näyttöjä osaamisestaan oppiaineissa opettajan antaman ohjeen mukaan. Tilaisuus osaamisen näyttämiseen sovitaan tutkinnon vastaanottavan koulun kanssa. Tutkinnossa opettaja/opettajat arvioi osaamisen tason suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain määriteltyihin tavoitteisiin ja arviointiperusteisiin.

Oppilaan tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja oppilaan etu huomioiden perusopetuksen poikkeavasta järjestämisestä päätettäessä. Samalla huomioidaan oikeus opetukseen ja turvalliseen opiskeluympäristöön. Opetuksen järjestäjä tekee päätöksen oppimäärän suorittamatta jättämisestä huoltajan hakemuksesta perusopetuslain mukaisella hallintopäätöksellä. Päätöksen tekevä viranhaltija määräytyy sivistyspalveluiden voimassa olevassa delegointipäätöksessä. Päätöksenteon tukena voidaan hyödyntää monialaista yhteistyötä opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa. Myös terveydentilaan liittyvistä syistä tehtävän päätöksen tekee opetuksen järjestäjä. Terveydentilan arvioivat terveydenhuollon ammattilaiset.

5.4.8. Opetus erityisissä tilanteissa

Sastamala:

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttävät erityistä pohdintaa esimerkiksi vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa koulukodissa, vastaanottokodissa tai keskuksessa taikka

vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa. Monialainen yhteistyö opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa korostuu opetuksen erityisissä tilanteissa.

Oppilaan siirtyessä toiseen kouluun tehdään tarvittavaa oppilaskohtaista yhteistyötä. Oppilaan oppimisen kannalta ja mahdollisen tuen toteuttamiseksi välttämättömät tiedot siirretään uuteen kouluun. Oppilas käy tutustumassa uuteen kouluunsa. Opettajat ovat yhteydessä toisiinsa tai oppilaan asioissa pidetään tarvittaessa siirtopalaveri. Tiedonsiirrossa noudatetaan voimassa olevia salassapitoa ja tiedonsiirtoa koskevia säädöksiä.

Mikäli odotettavissa on, että oppilas palaa takaisin aiempaan kouluunsa, häneen voidaan pitää yhteyttä myös muualla opiskelun aikana. Myös esimerkiksi oppilaan paikka ja mahdollinen pulpetti voidaan pitää luokassa paikallaan. Oppilaan palatessa takaisin omaan kouluunsa paluuta valmistellaan sekä palaavan oppilaan että vastaanottavan luokan kanssa. Opetushenkilöstö tekee tarvittavaa yhteistyötä. Tarvittaessa hyödynnetään monialaista yhteistyötä opiskeluhoillon ammattilaisten kanssa ja opiskeluhoollollisia tukitoimia.

Tukiluokka

Tukiluokka on vaativan tuen erityisluokka, joka palvelee sastamalalaisia perusopetuksen oppilaita. Tukiluokka on tarkoitettu oppilaille, jotka eivät edes vahvoin tukitoimenpitein selviydy vähemmän tuetuissa opetusryhmissä, ja jotka tarvitsevat monipuolista tukea elämässään. Tukiluokan oppilailla on ensisijaisesti vaikeuksia käyttäytymisen ja tunne-elämän alueella.

Luokassa toimivat tiiminä erityisluokanopettaja, hoitaja ja koulunkäynninohjaaja. Hoitaja työskentelee oppitunneilla ohjaajan kaltaisessa roolissa. Työnkuvaan kuuluu lisäksi tiivis yhteistyö oppilaiden ja kotien kanssa sekä tunnetaitoharjoittelun yksilöllinen toteuttaminen. Hoitaja tukee oppilasta koulupäivän aikana ohjaten mm. oppimisessa sekä siirtymä-, ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa. Hoitaja tekee kuukausittain kotikäynnit oppilaan asuinpaikkaan. Hoitaja kartoittaa vanhempien/asuinpaikan henkilöstön kanssa kokonaistilanteen, arvioi tuen tarpeen ja ohjaa heidät tarvittaessa muiden palveluiden piiriin. Toiminnan tavoitteena on tukea myös kotien kasvatustyötä, sopia toimintamalleista, yhtenäistää tavoitteen asettelua ja seurata tavoitteissa etenemistä.

Tukiluokalla opiskelun edellytyksenä on kotien/asuinyksikön sitoutuminen tiiviiseen yhteistyöhön. Jokaiselle oppilaalle laaditaan yksilöllinen suunnitelma opetuksen ja tukitoimien järjestämiseksi.

Tukiluokassa harjoitellaan monipuolisesti koulunkäynti-, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaan minäkuvaan ja itsetuntoon liittyviä asioita. Tukiluokka tarjoaa oppilaan koulunkäyntiin selkeät rakenteet ja rajat sekä huomattavan paljon aikuisten tukea, jotta voimavarat vapautuvat paremmin oppimiseen.

Tukiluokan toimintaan liittyy kiinteästi kunkin lapsen muuhun ohjaukseen ja hoitoon liittyvä monitoimijainen verkosto. Verkostopalaverit ovat osa sekä lapsen että huoltajien, kuten myös tukiluokan työntekijöiden toimintaa tukevia käytäntöjä.

Oppilaan tukiluokkakajakson pituus ja koulutyöskentely suunnitellaan kunkin oppilaan yksilöllisiä tarpeita vastaavaksi. Tavoitteena on kuitenkin oppilaan kuntouduttua löytää oppilaalle sopiva koulumuoto joko yleisopetuksen ryhmästä tai muusta erityisluokasta. Siirtyminen takaisin lähikouluun tai muuhun oppilaalle sopivaan kouluun valmistellaan huolellisesti.

5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Sastamala:

Koulun kerhotoiminta

Sastamalan koulujen kerhotoiminnan tavoitteena on mahdollistaa harrastaminen kaikille lapsille. Tätä tuetaan koulupäivän yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä järjestettävillä maksuttomilla kerhoilla. Toiminnassa tehdään yhteistyötä paikallisten seurojen ja järjestöiden kanssa. Koulun aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus olla mukana myös kerhotoiminnassa. Koulut tarkentavat lukuvuosittain vuosisuunnitelmassaan koululla toteutuvat kerhotoiminnat.

Kirjastotoiminta

Sastamalassa koulun kirjastotoiminnan tavoitteet ovat:

- oppilaiden tutustuttaminen kirjaston palveluihin
- kirjaston käyttöön innostaminen ja rohkaiseminen
- kirjastopalveluiden yhdenvertaisten käyttömahdollisuuksien tukeminen
- lukemaan innostaminen (mm. satuhetket, kirjavinkkaukset)
- kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetus (mm. verkkokirjaston tiedonhaku ja aineiston etsiminen kirjastosta)
- kriittiseen lukutaitoon ohjaaminen (mm. mediakasvatustuokiot)
- monenlaisten lukutaitojen edistäminen
- sanataidekasvatus
- demokratiakasvatus, aktiiviseen kansalaisuuteen kasvaminen

Kirjastotoiminnan järjestämiskäytännöistä sovitaan perusopetuksen ja Sastamalan kaupunginkirjaston yhteistyössä.

Kouluruokailu, ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet sekä ruokailuun liittyvien erityistarpeiden huomioiminen

Kouluruokailu on olennainen osa koulujemme opetus- ja kasvatustehtävää. Oppilaan hyvinvoinnin, terveyden, oppimisen ja elämäntaitojen turvaamiseksi ja edistämiseksi kouluruokailulla on keskeinen asema ja tehtävä kouluissamme. Sekä opetus- että kouluruokailuhenkilöstö on perehdytettyä ja perehtynyt kouluruokailun ohjaukseen ja kykenee hoitamaan tehtävänsä asianmukaisella tavalla. Oppilaat ovat mukana ruokailun suunnittelussa ja sen toimivuuden arvioinnissa oppilaskuntatoiminnan kautta. Oppilaat osallistuvat kouluruokailun käytännön tehtäviin yhteistyössä eri oppiaineiden kanssa sekä esimerkiksi teemapäivien yhteydessä erityisesti ruokasalin koristeluun.

Kouluissamme tarjotaan jokaisena koulupäivänä lakisääteinen, tarkoituksenmukaisesti järjestetty, ohjattu ja täysipainoinen koululounas. Kouluateria on ravitsemussuositusten mukainen, täysipainoinen, vaihteleva, monipuolinen, riittävä ja nautittava kotiruoan veroinen lounas, joka laitetaan tarjolle houkuttelevasti, siististi ja kauniisti.

Erityisruokavaliota tarvitsevat saavat täysipainoisen aterian terveydenhoitajan/lääkärin/ravitsemusterapeutin selvityksen perusteella ja näiden antamien ohjeiden mukaan. Kouluissamme tarjottavat välipalat ovat suositusten mukaisesti linjassa ravitsemuksellisten ja kasvatuksellisten tavoitteiden kanssa. Kouluruokailujen järjestämisen osapuolet sopivat yhteistyössä päivittäisistä käytännöistä oppilaan edun mukaisesti.

Ravitsemuksellisesti ateria on täysipainoinen, kun ruokailija syö kaikki aterian osat.

Koulumme aikuiset ovat esimerkkiruokailijoita, jotka ohjaavat oppilaita aterian koostamisessa sekä hyvien tapojen noudattamisessa ruokailun aikana. Oppilaat on perehdytetty hyvän ruokailumapiirin vaalimiseen. Kouluruokailu on koulupäivän oleellinen osa pedagogisena, sosiaalisena ja fyysisenä oppimisympäristönä. Ruokailutilanteissa noudatetaan hyviä tapoja ja otetaan toiset ihmiset huomioon. Jokaisen tehtävä on huolehtia hyvästä ilmapiiristä ruokailun aikana. Kouluruokailu integroituu eri oppiaineiden opetukseen ruoka-, yhteisö-, terveys-, työ-, kansainvälisyys-, monikulttuurisuus- ja kestävän kehityksen teemoissa ja aiheissa.

Kouluruokailua arvioidaan jatkuvan havainnoinnin, ruokailijoiden kuulemisen ja kyselyiden avulla. Kouluruokailua arvioidaan ja kehitetään yhteistyössä oppilaiden, opettajien, ruokapalveluhenkilöstön ja ruokapalveluiden tuottajan kesken. Tavoitteena on sujuva ideoiden vaihto ja toimivien mallien käyttöönotto. Terveellisen ja turvallisen kouluruokailun järjestäminen ja sen onnistumisesta huolehtiminen kuuluu kaikille kouluyhteisön jäsenille.

Liikunta koulupäivien aikana

Oppilaita kannustetaan toiminnallisuuteen ja liikkumiseen koulupäivän aikana. Oppilaat osallistuvat liikkumaan aktivoivien toimintamuotojen ja välituntialueiden kehittämiseen. Välituntien aikana tapahtuvaa omaehtoista liikkumista tuetaan eri tavoin. Koulussa voi mm. toimia välituntiliikuttajina oppilaita, jotka ovat saaneet välituntiliikunnan ohjaamiseen liittyvää koulutusta. Välituntiliikuttajat järjestävät muille oppilaille liikunnallista toimintaa välitunneilla.

Tiedottaminen koulumatkoista ja koulukuljetuksista

Koulukuljetusperiaatteet löytyvät Sastamalan kaupungin verkkosivustolta. Lukuvuoden ajankohtaisista koulukuljetusten asioista tiedotetaan Wilmassa. Vanhempia kannustetaan edistämään lapsen koulumatkaliikuntaa.

Paikallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma

Sastamalassa on laadittu valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma. Suunnitelma on henkilöstön ja huoltajien luettavissa Sastamalan kaupungin verkkosivuston kautta.

6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Sastamala:

Sastamalassa arviointikulttuurin kehittämisen painopisteeksi on nostettu laadukas arviointikeskustelu. Arviointikeskustelu on osa monipuolista arviointia, joka ohjaa ja kannustaa opiskelua sekä kuvaa, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Samalla se antaa sekä oppilaalle että huoltajalle tietoa arvioinnin perusteista ja soveltamisesta, oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä.

Sastamalassa arviointikeskustelu, jossa on mukana oppilas, huoltaja ja tarvittaessa muita oppilaan koulunkäynnin tuen takia välttämättömiä henkilöitä, järjestetään vuosiluokilla 1–6 marras-helmikuussa, jotta arviointikeskustelussa voidaan tehdä myös tavoitteenasettelua jäljellä olevan lukuvuoden osalta. Arviointikeskusteluja varten on luotu yhtenäinen arviointikeskustelun runko, jota opettaja käyttää oppilaan iän ja kehitystarpeiden mukaisesti (Liite 3).

Seitsemännellä luokalla tiedotetaan huoltajille opintojen aikaisesta sekä päättövaiheen arvioinnin perusteista ja soveltamisesta. Yläkoulussa luokanohjaaja tai aineenopettajat käyvät oppilaan kanssa arviointikeskustelun 8. vuosiluokan aikana. Koulukohtaisesti määritellään keskustelujen tarkempi toteutus. Tarvittaessa keskusteluun voivat osallistua huoltajat tai muut oppilasta opettavat opettajat.

Liitteet:

[Arviointikeskustelun runko, liite 3](#)

6.1.1. Formatiivinen arviointi

Sastamala:

Sastamalan kouluissa kehitetään monipuolisia itsearviointin menetelmiä. Tavoitteena on oppilaan itsearviointin edellytysten tukeminen.

Vuosiluokkien 1.–2. itsearvioinnissa korostuu myönteinen käsitys itsestä oppijana ja koululaisena

Vuosiluokkien 3.–4. itsearvioinnissa korostuu koululaisen taitojen arviointi.

Vuosiluokkien 5.–6. itsearvioinnissa korostuvat ryhmätyötaitojen sekä sosiaalisten taitojen arviointi.

Vuosiluokkien 7.–9. itsearvioinnissa korostuvat opiskelumotivaation ja -asenteen sekä työn tekemisen taitojen arviointi.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Sastamala:

Lukuvuoden alussa huoltajille ja oppilaille tiedotetaan arvioinnin periaatteet ja käytänteet. Opettajat käyvät oppilaiden kanssa oppiaineittain läpi arvioinnin kohteena olevat tavoitteet

lukuvuosittain. Lukuvuoden aikana tiedotetaan huoltajille oppilaan opinnoista, työskentelystä ja käyttäytymisestä suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin. Oppilaiden huoltajille tarjotaan myös mahdollisuutta keskustella lapsensa koulunkäynnistä tarvittaessa.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset. Arvioinnissa tulee huomioida oppilaan kehittyvä suomen kielen taito, kun oppilaan äidinkieli on muu kuin opetuskieli. Oppilaalle annetaan tilaisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan monipuolisesti kielivariantaan hyödyntäen ja esim. täydentää kokeita suullisesti ja kysyä tarkentavia ohjeita kysymyksistä.

6.5. Käyttäytymisen arviointi

Sastamala:

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä. Käyttäytymisen lukuvuosiarviointi annetaan erillisellä liitteellä vuosiluokilla 1–3. Vuosiluokkien 4-8 lukuvuositolistuksissa sekä vuosiluokkien 7-9 välitolistuksissa annetaan numeroarvosanat (Liite 1 Käyttäytymisen arviointi luokilla 4-9). Koulut tiedottavat huoltajia käyttäytymisen arvioinnin kriteereistä.

[Käyttäytymisen arviointi vuosiluokilla 4-9 Sastamalassa, liite 1](#)

6.6. Sastamala: Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, keskustellaan asiasta huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sovitaan toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Oppilaan siirtymisestä seuraavalle vuosiluokalle voidaan päättää, vaikka hänellä olisi hylättyjä arvosanoja sekä luokalle jättämisestä, vaikka oppilaalla ei olisi hylättyjä arvosanoja. Oppilasta ja huoltajaa kuullaan asiasta.

Ennen luokalle jättämistä oppilaalle varataan mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot hylätyssä oppiaineessa. Tämä mahdollisuus voidaan järjestää lukuvuoden viimeisten kouluviikkojen aikana tai lukuvuoden päättymisen jälkeen.

6.7. Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Sastamala:

Valinnaiset aineet määritellään koulukohtaisesti vuosisuunnitelmissa tai niihin liitettävissä valinnaisainetarjottimissa.

Valinnaisaineiden opetuksen sijoittaminen eri vuosiluokille ilmenee Sastamalan perusopetuksen tuntijaosta.

6.8. Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Sastamala:

Valinnaisaineiden tavoitteet, sisällöt ja arviointikriteerit kuvataan koulun valinnaisainetarjottimessa tai koulun vuosisuunnitelmassa. Valinnaisten aineiden päättöarviointi suoritetaan suhteessa valinnaisaineoppaassa määriteltyihin tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Päättöarvioinnissa valinnaisaineiden arviointi toteutetaan opetussuunnitelman perusteiden luvun 6.8.4 mukaan.

6.11.2. Lukuvuositodistus

Sastamala:

Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa lukuvuositodistuksen vuosiluokilla 1–8. Vuosiluokan 9 päätteeksi annetaan päättötodistus.

Sastamalassa vuosiluokilla 1–2 todistuksessa arvioidaan sanallisella asteikolla, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet äidinkielessä ja matematiikassa. Muiden oppiaineiden tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan hyväksytty/hylätty -merkinnällä.

Vuosiluokalla 3 arvioidaan kaikkien oppiaineiden tavoitteiden saavuttaminen sanallisella asteikolla.

Vuosiluokilla 4–9 oppilas saa numeroarvioinnin kaikista yhteisistä oppiaineista.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarviointi vuosiluokilla 4–8. Vuosiluokilla 1–3 annetaan lukuvuositodistuksen liitteenä sanallinen käyttäytymisen arviointi. Taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä valinnaisten aineiden arviointi toteutetaan lukuvuositodistuksissa opetussuunnitelman perusteiden kohdan 6.7. mukaan. Päättöarvioinnissa valinnaisaineiden arviointi toteutetaan opetussuunnitelman perusteiden luvun 6.8.4 mukaan.

Jos oppilas opiskelee oppiaineessa hallintopäätöksellä rajattua oppimäärää, oppiaineen arviointi tapahtuu sanallisella asteikolla vuosiluokilla 1–9 lukuun ottamatta päättötodistusta. Päättötodistuksessa hyväksytyn suorituksen numeroarvosana on 5 tähtimerkinällä.

6.11.3. Välitodistus

Sastamala:

Kirjallisen väliarvioinnin korvaa 1–6 vuosiluokilla arviointikeskustelu, jonka jokainen oppilas käy lukuvuoden aikana Sastamalan perusopetuksen arviointisuunnitelman mukaisesti (Liite 2). Arviointikeskustelun käyminen dokumentoidaan Wilmaan.

Vuosiluokilla 7–9 annetaan välitodistuksessa arviointi numeerisesti.

[Sastamalan perusopetuksen arviointisuunnitelma, liite 2](#)

6.11.5. Perusopetuksen päättötodistus

Sastamala:

Sastamalassa käytetään Primuksella luotua yhtenäistä opetussuunnitelman perusteiden mukaista päättötodistuspohjaa.

6.12. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Sastamala:

Erityiseen tutkintoon voivat osallistua esimerkiksi kotiopetuksessa olevat lapset ja nuoret, joiden oppivelvollisuuden edistymisestä vastaavat heidän huoltajansa. Erityisellä tutkinnolla voidaan osoittaa aiempaa osaamista myös tilanteessa, jossa sovelletaan opetuksen poikkeavaa järjestämistä. Tätä kuvataan luvussa 5.4.7.

Mikäli huoltaja haluaa kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen saavan opinnoistaan todistuksen, jossa todetaan kotiopetuksessa suoritettut opinnot ja annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana osaamisen tasosta, on oppivelvollisen osallistuttava perusopetuslain 38 §:n mukaiseen erityiseen tutkintoon.

Huoltaja pyytää kirjallisesti kotiopetuksessa olevalle oppilaalle opinnoistaan perusopetuksen todistusta vastaavan todistuksen, jossa todetaan suoritettut opinnot ja annetaan sanallinen tai numeroarvosanat osaamisen tasosta kyseisen vuosiluokan käytännön mukaisesti.

Oppilas osallistuu osaamisen arviointiin suorittamalla kokeita sekä erilaisia suullisia ja kirjallisia näyttöjä osaamisestaan oppiaineiden opettajan antaman ohjeen mukaan. Tilaisuus osaamisen näyttämiseen järjestetään lukuvuoden lopussa. Tutkinnossa tutkiva opettaja arvioi osaamisen tason suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain määriteltyihin tavoitteisiin ja arviointiperusteisiin.

7.2. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Sastamala:

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen perustana on laadukas perusopetus. Perusopetuksen toimintakulttuurin keskeinen osa ovat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, joilla huomioidaan oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja tukimuotojen ja tukitoimien järjestäminen huomioidaan jo tulevan kouluvuoden lukuvuosisuunnittelussa talousarviosta lähtien. Rehtorien esityksen pohjalta rakennetaan tuntikehys, joka luo puitteet opetustuntien ja siten opetushenkilökunnan määrälle. Lukuvuosisuunnittelussa ja tuntikehyksessä määritellään myös kouluilla käytettävissä olevat tunnit tukiopetuksen (yleinen tukiopetus ja opetuskielen tukiopetus) sekä erityisopetuksen järjestämiseen.

Käytettävissä olevat opetustunnit vaikuttavat kouluilla opetusryhmien muodostamiseen. Rehtorit ja koulunjohtajat vastaavat opetusryhmien muodostamisesta siten, että ne ovat mahdollisimman tarkoituksenmukaiset ja että opetuksen tavoitteet voidaan opetusryhmissä saavuttaa. Rehtorit ja koulunjohtajat vastaavat myös siitä, että opetusryhmien muodostamista koskevia säädöksiä noudatetaan. Opetusryhmiä muodostettaessa kiinnitetään huomiota siihen, että ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet ovat toteutettavissa.

Rehtorit huolehtivat siitä, että koululla on riittävä henkilöstö ja henkilöstöllä riittävä osaaminen. Koulunjohtajat ja rehtorit laativat työjärjestykset, joissa huomioidaan myös oppimisen edellytyksien tukeminen. Työjärjestykset laaditaan mahdollisimman toimiviksi niin oppilaiden kuin henkilöstönkin näkökulmasta. Työjärjestyksiä laadittaessa on mahdollista erilaisten oppituntien sijoittelu tavalla, joka mahdollistaa myös joustavat ryhmittelyt tai samanaikaisopetuksen. Työjärjestystä laadittaessa huomioidaan myös ryhmäkohtaisten tukimuotojen mahdollistaminen yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Parhaimmillaan työjärjestys luo myös luontevia mahdollisuuksia yleisen tai opetuskielen tukiopetuksen toteuttamiseen.

Koulunkäynninohjaajien sijoittuminen eri kouluihin ja luokkiin määräytyy kulloisenkin tarpeen mukaan. Rehtorit ja koulunjohtajat vastaavat koulunkäynninohjaajien työpanoksen jakamisesta opetusryhmiin tarkoituksenmukaisesti. Opettajien ja koulunkäynninohjaajien yhteistyössä vastataan kunkin luokan ja ryhmän tarpeisiin. Opettaja-koulunkäynninohjaajatyöparin yhteistyö opetusryhmän parhaaksi edellyttää yhteistä keskustelua ja sopimuksia luokan toimintatavoista ja ryhmän tarpeista. Työssään koulunkäynninohjaaja toimii yhteistyöhakuisesti, aloitteellisesti sekä joustavasti kulloisenkin tilanteen vaatimaa tuen tarvetta arvioiden.

Koulun arjessa oppimisen edellytyksiä tuetaan laadukkaalla erilaiset oppilaat huomioivalla opetuksella: opettaja esimerkiksi huomioi oppilaan oppimistyyliä ja -tekniikoita sekä tarpeita ja vahvuuksia ja eriyttää opetusta oppimateriaalin, oppiaineen ja opiskeluun käytettävän ajan suhteen.

Kunkin koulun oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja niiden erityispiirteet ja pedagogiset rakenteelliset ratkaisut kuvataan koulun vuosisuunnitelmassa. Vuosisuunnitelmassa kuvataan koulukohtaisesti myös yhteisen suunnittelun käytännöt ja mahdolliset yhteisopettajuuden tai samanaikaisopetuksen rakenteet ja käytännöt tai

joustavat ryhmittelyt. Koulun vuosisuunnitelman kirjaamisesta vastaavat rehtorit ja koulunjohtajat.

Nivelvaiheyhteistyö ja tiedonsiirto

Oppilaan siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, vaihtaessa koulua opetuksen nivelvaiheissa tai opetuksen järjestäjältä toiselle sekä perusopetuksesta toiselle asteelle tehdään tarvittavaa yhteistyötä. Tietojen luovuttamisessa ja vastaanottamisessa noudatetaan voimassa olevia salassapitoa ja tiedonsiirtoa koskevia säännöksiä. Voimassa olevat tukea koskevat päätökset voidaan siirtää välttämättömänä tietona. Muiden siirrettävien tietojen osalta on käytettävä tapauskohtaista harkintaa. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen, ohjauksen sekä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy oppilaan siirtyessä. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tietojen siirtäminen edellyttää suostumusta. Tiedonsiirrossa hyödynnetään opetuksen järjestäjien tiedonsiirtoon luomia lomakkeita ja käytäntöjä.

Esiopetus ja koulu tekevät yhteistyötä jo esiopetusvuoden aikana. Esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyötä ohjaa vuosikello ja yhteinen ohjeistus, joita tarkastellaan vuosittain. Koulujen ja varhaiskasvatuksen opettajat ja erityisopettajat ja esiopetuksen ja perusopetuksen esihenkilöt suunnittelevat ja toteuttavat sekä arvioivat ja kehittävät nivelvaiheen yhteistyötä säännöllisesti.

Esiopetusvuoden aikana esiopettaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja havainnoivat esikoululaisten oppimista ja arvioivat tuen tarpeita sekä toteuttavat tarvittavaa tukea. Myös koulujen erityisopettajat ja mahdollisesti tulevat luokanopettajat tutustuvat esiopetusryhmiin ja tuleviin koulutulokkaisiin. Tulevaa koulupolkua suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja myös koulun kanssa.

Mikäli esiopetuksessa lapsella on ollut tuen tarpeita ja/tai lapsikohtaisia tukitoimia, tuen toteutumisesta ja vaikuttavuutta koskeva tieto huomioidaan lapsen siirtyessä perusopetukseen, ja tukitoimien tarvetta koulussa arvioidaan ja suunnitellaan jo nivelvaiheessa yhteistyössä. Esiopetusvuoden keväällä järjestetään tarvittaessa lapsikohtaisia siirtopalavereja, joihin osallistuvat huoltajat, tarvittavat ammattilaiset sekä esiopetuksesta että koulusta ja mahdolliset lapsen kanssa työskentelevät muut ammattilaiset kuten kuntouttajat. Esiopetusvuoden keväällä koulutulokkaat myös tutustuvat tulevaan kouluunsa.

Koulussa hyödynnetään esiopetuksessa kertynyttä oppilaan tuntemusta. Mahdollisia esiopetuksen asiakirjoja, tiedonsiirtoon luotuja lomakkeita ja esi- ja alkuopetuksen yhteistä arviointimateriaalia hyödynnetään tiedonsiirrossa. Tarvittavia tietoja voidaan siirtää myös esiopettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä luokanopettajan ja erityisopettajan tapaamisissa tai puhelimitse.

Mikäli lapsella on esiopetuksessa ollut tuen päätös ja suunnitelma lapsikohtaisista tukitoimista, tuen tarpeen arviointi ja suunnitelma tarkistetaan perusopetuksen alkaessa. Tarvittaessa tehdään uusi päätös oppilaskohtaisista tukitoimista. Päätöksen tekijä perusopetuksessa määräytyy voimassa olevan sivistyspalveluiden delegointipäätöksen mukaisesti. Esiopetuksessa tehty hallintopäätös apuvälineestä voi jatkua sellaisenaan perusopetuksessa ilman uutta päätöstä, jos päätettävä asia ja sisältö säilyy ennallaan.

Oppilaan siirtyessä koulusta toiseen tehdään tarvittavaa yhteistyötä ja tiedonsiirtoa. Oppilas voi käydä tutustumassa tulevaan kouluunsa. Tarvittaessa voidaan pitää myös oppilaskohtainen siirtopalaveri.

Alakoulusta yläkouluun siirryttäessä tehdään yhteistyötä. Alakoulussa kertynyt oppilastuntemus hyödynnetään yläkoulun opetusryhmiä muodostettaessa. Myös tiedot oppilaskohtaisen tuen tarpeista ja päätöksistä siirtyvät alakoulusta yläkouluun, ja ne huomioidaan opetusryhmiä muodostettaessa. Luokanvalvojat, koulunjohtajat, erityisopettajat, oppilaanohjaajat ja rehtorit osallistuvat tarvittavaan tiedonsiirtoon nivelvaiheessa alakoulusta yläkouluun.

Jos oppilaalla on tukea koskeva päätös oppilaskohtaisista tukitoimista, oppilaan siirtyessä yläkouluun yläkoulussa tarvittavia tukitoimia suunnitellaan yhteistyössä. Jos tuen tarpeissa on tapahtunut muutoksia, joiden myötä tukitoimissa on tarvetta muutoksiin, tukitoimista tehdään yläkoulussa uusi päätös tarkistetun tuen tarpeen arvioinnin ja suunnitelman perusteella. Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan koulunkäynnistä pidetään siirtopalaveri, johon osallistuvat oppilas, huoltaja(t), luokanvalvoja ja useimmiten myös erityisopettaja alakoulusta sekä tarvittavat ammattilaiset yläkoulusta.

Yläkoulut esittelevät toimintaansa kuudesluokkalaisille ja heidän huoltajilleen. Oppilaille järjestetään tutustumistilaisuus heidän tulevaan yläkouluunsa.

Jatko-opintoihin siirryttäessä tarvittavat ammattilaiset, esim. oppilaanohjaaja ja toisen asteen opinto-ohjaaja sekä perusopetuksen ja toisen asteen erityisopettajat, tekevät keskinäistä ja tarvittaessa monialaista yhteistyötä. Oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämiä tietoja luovutetaan ainoastaan sen oppilaitoksen opiskelijahuoltohenkilöstön, ryhmäohjaajien, opinto-ohjaajien ja erityisopettajan käyttöön, jossa oppilas jatkaa opintojaan.

7.3. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen

Sastamala:

Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat kaikille oppilaille kuuluvaa tukea. Ryhmäkohtaista tukea annetaan sekä ennaltaehkäisevästi että heti tuen tarpeen ilmetessä oppilaan omassa opetusryhmässä. Jo lukuvuotta suunniteltaessa pyritään ennakoimaan ja varmistamaan riittävät resurssit koulukohtaisesti ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin eli yleiseen tukiopetukseen, opetuskielen tukiopetukseen ja erityisopettajan antamaan opetukseen muun opetuksen yhteydessä. Resurssien suunnittelusta ja jakamisesta kouluille vastaavat opetuspäällikkö ja rehtorit yhteistyössä koulunjohtajien kanssa.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan suunnitelmallisesti koko lukuvuoden ajan. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja on tarjottava vähintään 0,122 h viikossa oppilasta kohden. Koulukohtainen suunnitelma ryhmäkohtaisten tukimuotojen tarjoamisesta ja jakautumisesta eri tukimuotoihin ja koulun eri opetusryhmille kirjataan koulun vuosisuunnitelmaan. Koulukohtaisen suunnitelman laatimisesta ja kirjaamisesta vastaavat koulunjohtajat ja rehtorit.

Rehtorit ja koulunjohtajat vastaavat siitä, että ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan koulussa riittävästi. Ryhmäkohtaisiin tukitoimiin suunnattua resurssia tarkastellaan ja

tarvittaessa muutetaan myös lukuvuoden aikana. Ryhmäkohtaisen tuen tarpeen arviointi ja suunnittelu onkin jatkuvaa. Tätä arviointia lukuvuoden aikana tekevät koulunjohtajat, rehtorit ja opetuspäällikkö yhteistyössä koulujen opetushenkilöstön kanssa. Koulun tasolla ryhmäkohtaisen tuen toteuttamista seuraavat ja koordinoivat koulunjohtajat ja rehtorit yhteistyössä erityisopettajien kanssa. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen suunnittelua ja seuranta voidaan tehdä myös koulun pedagogisessa tiimissä, jolloin suunnittelussa voidaan hyödyntää myös moniammatillista yhteistyötä.

Opetusryhmän tasolla ryhmäkohtaisen tuen tarvetta, toteuttamista ja riittävyyttä suunnitellaan ja arvioidaan oppilasryhmää opettavien opettajien yhteistyönä. Tuen tarpeiden havainnointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikille opettajille kaikissa kasvatus- ja opetustilanteissa. Vähintäänkin ryhmän luokan- tai aineenopettaja ja erityisopettaja ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa yksittäisen opetusryhmän tukea. Suunnittelussa arvioidaan, millä oppitunneilla tai missä asioissa ryhmäkohtaista tukimuotoa (yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta tai erityisopettajan opetusta muun opetuksen yhteydessä) tarvitaan tai siitä olisi eniten hyötyä. Isommassa koulussa ryhmäkohtaista tukea voidaan suunnitella rinnakkaisluokkien tai luokkaparien tai saman aineen aineenopettajien yhteistyönä.

Erityisopettajan konsultaatiota voidaan hyödyntää myös luokan arjen ja koko luokkaa tukevien käytäntöjen, struktuurien ja oppimisympäristön suunnittelussa. Kouluittain on suunniteltu konsultaatiota tekevät erityisopettajat ja erityisopettajan konsultaatioon käytettävissä oleva aika, joka riippuu koulun koosta. Erityisopettaja osallistuu tuen tarpeiden tunnistamiseen myös erilaisia arviointi- ja kartoitusmateriaaleja hyödyntämällä. Ajantasaiset koko Sastamalassa käytettävät tuen tarpeen tunnistamisen materiaalit kootaan erityisopettajien yhteiseen vuosikelloon.

Osana ennaltaehkäisevää työtä ja tuen toteuttamisen seuranta ja suunnittelua Sastamalassa tehdään kaikista luokista tukikartoitus vähintään yhden kerran lukuvuodessa. Tukikartoituksen kokoa luokanopettaja tai luokanvalvoja. Tällä pyritään tunnistamaan ja seuraamaan oppilaiden tuen tarvetta säännöllisesti ja suuntaamaan tukimuotoja. Tavoitteena on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja oikea-aikainen tukimuotojen järjestäminen. Tukikartoitukset käydään läpi koulun pedagogisessa tiimissä.

Yhteinen työ tuen suunnittelemisessa ja toteuttamisessa edellyttää myös yhteistä aikaa. Yhteisen suunnittelun käytännöt sovitaan kouluittain ja kirjataan vuosisuunnitelmaan.

Koko opetusryhmään kohdistuva ryhmäkohtainen tuki (esim. erityisopettaja on samanaikaisopettajana luokassa tai opetusryhmään on resursoitu toinen opettaja tuen toteuttamiseksi) voidaan kirjata työjärjestykseen. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttaminen kirjataan Wilmaan silloin, kun tuki kohdistuu osaan opetusryhmää (yleisessä tukiopetuksessa, opetuskielen tukiopetuksessa tai erityisopettajan antamassa opetuksessa muun opetuksen yhteydessä pienessä ryhmässä). Mikäli esim. yleinen tukiopetus toteutuu jaksena pitemmän ajanjakson aikana, tästä riittää yksi kirjaus, jonka seurantaan merkitään toteutuneiden oppituntien määrä.

7.4.1. Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi

Sastamala:

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin tekevät oppilaan opettajat. Mukana arvioinnissa on myös erityisopettaja tai erityisluokanopettaja. Oppilaan omat näkökulmat selvitetään ja otetaan huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Myös oppilaan huoltajalla tai tämän laillisella edustajalla on oltava mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin.

Tuen tarpeen arvioinnin laatimisesta vastaavat rehtori, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, luokanvalvoja sekä aineenopettaja koulun vuosisuunnitelmassa määritellyn tehtävänjaon mukaan. Jos tuen tarpeen arviointi edellyttää monialaista osaamista, osallistuvat arviointiin tarvittavat opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi tai toteuttaminen ei edellytä moniammatillista yhteistyötä, mutta se voi tukea oppilaan tuen suunnittelemista. Moniammatillista yhteistyötä on tehtävä erityisesti silloin, jos oppilaskohtaiset tukitoimet eivät riitä tukemaan oppilasta riittävästi. Moniammatillista yhteistyötä tehdään ensisijaisesti opiskeluhoitopalveluiden kanssa. Opiskeluhoollon ammattilaisten kanssa sovitaan koulukohtaisesti säännöllisiä kalenterivarauksia, joita voidaan hyödyntää yhteisöllisen tai yksilökohtaisen opiskeluhoollon lisäksi myös oppimisen ja koulunkäynnin tuen asioissa, kun tarvitaan moniammatillista osaamista. Yksittäisen oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen asiaa voidaan käsitellä tällaisessa moniammatillisessa pedagogisessa tiimissä tai opettajat voivat konsultoida opiskeluhoollon ammattilaisia ryhmän tai oppilaan asiassa. Moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan asiassa asiantuntijoina voivat olla myös oppilaan kuntouttajat kuten puheterapeutti tai neuropsykologi.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä moniammatillinen yhteistyö ei ole opiskeluhoitoa. Opiskeluhoollon käytännöt kuvataan opiskeluhoitosuunnitelmassa. Moniammatillisen yhteistyön käytäntöjä kehitetään yhteistyössä koulun ja opiskeluhoollon ammattilaisten kesken. Paikallinen perhekeskusverkosto ja opiskeluhoollon ohjausryhmä tekevät yhteistyötä opiskeluhoollon toteuttavan hyvinvointialueen kanssa yhteisten toimintamallien kehittämisessä.

7.4.2. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

Sastamala:

Oppilaan tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa (tai huoltajan laillisen edustajan) kanssa. Suunnitelma on mahdollista laatia myös tilanteissa, joissa yhteistyölle on huoltajasta johtuva este. Lähtökohtaisesti arvioinnin ja suunnitelman laatimiseen kuuluva yhteistyö tarkoittaa yhteistä tapaamista. Käytännön toteutumisen kannalta on tärkeää, että ne henkilöt, jotka suunnitelmaa toteuttavat, osallistuvat myös sen laatimiseen. Erityisopettaja osallistuu suunnitelman laatimiseen. Tuen suunnitelman laatimisesta vastaavat rehtori, oppilaanohjaaja, erityisopettaja, luokanvalvoja sekä aineenopettaja koulun vuosisuunnitelmassa määritellyn tehtävänjaon mukaan.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä arvioidaan aina, kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät. Suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa ja tarvittaessa useammin. Jos oppilaan kohdalla poiketaan perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista, tuen toteuttamisen suunnitelma tarkistetaan ja tavoitteet,

sisällöt ja tukitoimet suunnitellaan syyslomaan mennessä tai kahden kuukauden kuluessa oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisen päätöksestä.

Tuen tarpeen arvioon ja tuen suunnitelmaan kirjataan vain oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyviä asioita. Oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia ei kuvata, vaan tarvittavat asiat ilmaistaan asioina ja taitoina, joita voi pedagogisesti harjoituttaa koulussa.

7.4.3. Tukea koskeva päätös

Sastamala:

Opetuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen oppilaalle annettavista oppilaskohtaisista tukitoimista. Ennen päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja hänen huoltajaansa. Tämän kuulemisen toteuttaa päätöksen tekevä viranhaltija. Opetuksen järjestäjä tekee päätöksensä tuen tarpeen arviointiin perustuvan suunnitelman pohjalta ilman aiheetonta viivytystä. Päätöksestä käyvät ilmi oppilaskohtaiset tukitoimet oppilaan tarpeen mukaisesti mukaan lukien oppilaan opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet. Hallintopäätös tehdään myös perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Mikäli päätös tarkoittaa oppilaan koulupaikan vaihtumista, siitä tehdään erillinen hallintopäätös. Oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen tekevä viranhaltija määrittää voimassa olevassa sivistyspalveluiden delegointipäätöksessä.

Päätös opetukseen osallistumisen edellyttämistä palveluista ja apuvälineistä tai päätös muusta opetuspalvelusta voidaan päättää tukea koskevan päätöksen yhteydessä. Päätös opetukseen osallistumisen edellyttämistä palveluista ja apuvälineistä tai päätös muusta opetuspalvelusta voidaan tehdä myös erikseen, esim. jos tarve palvelulle on määräaikainen.

Pienryhmät oppilaskohtaisena tukitoimena

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa on oppilaskohtaisista tukitoimista ja erityisopetuksen muodoista vahvin. Se vastaa vaativimpiin tuen tarpeisiin. Näiden oppilaiden opetusryhmä on erityisluokka. Erityisluokkien koot on määrätty perusopetuslaissa.

Kun erityisopettaja tai erityisluokanopettaja antaa erityisopetusta osittain tai kokoaikaisesti pienryhmässä säännöllisesti ja pitkäkestoisesti, on kyseessä oppilaskohtainen tukitoimi. Näissä tilanteissa oppilaan pääasiallinen opetusryhmä on perusopetuksen yleisopetuksen luokka. Pienryhmällä tarkoitetaan erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opettamaa pienempää ryhmää, joka voi kokoontua oppilaan omasta opetusryhmästä erillään. Tällöin oppilas saa oppilaskohtaisena tukitoimena omien yksilöllisten tuen tarpeidensa mukaisesti yksittäisessä tai useammassa oppiaineessa erityisopetusta tässä erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opettamassa pienryhmässä.

Pienryhmät muodostetaan kouluissa oppilaiden yksilölliset tuen tarpeet huomioiden. Kyseessä ei siis ole kiinteä luokka tai välttämättä edes kiinteä ryhmä. Pienryhmän rakenteen ja koon suunnittelevat pienryhmää opettava erityisopettaja tai erityisluokanopettaja ja oppilaita opettavat opettajat yhteistyössä. Pienryhmässä voi olla oppilaita eri luokka-asteilta silloin, kun se on oppilaiden tuen toteuttamisen näkökulmasta

tarkoituksenmukaista. Pienryhmän muodostamisessa ja koossa huomioidaan oppilaiden yksilölliset tuen tarpeet ja taidot sekä opiskeltavat tavoitteet ja sisällöt. Tarvittaessa oppilas voi saada erityisopetusta myös yksilöopetuksena. Pienryhmän suositeltava koko on 1–10 oppilasta, mutta sitä tarkastellaan aina tilannekohtaisesti.

7.5. Perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

Sastamala:

Opetuksen järjestäjä tekee oppiaineen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta hallintopäätöksen. Päätöksen tekijä määräytyy voimassa olevassa sivistyspalveluiden delegointipäätöksessä. Päätöksen tekevä viranhaltija kuulee oppilasta ja huoltajaa ennen päätöksen tekemistä.

7.5.1. Oppiaineen oppimäärän rajaaminen

Sastamala:

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino oppilaan opintojen etenemiseksi. Sitä ennen ja sen aikana oppilaan on saatava erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä kyseisessä oppiaineessa ja oppimäärässä, jonka tavoitteita ja sisältöjä oppilaan kohdalla rajataan. Mikäli oppilaalla on tarve oppiaineen oppimäärän rajaamiselle, on rajaamistarvetta koskevan tuen tarpeen arvioinnin ja suunnitelman kokoaminen oppilasta opettavan erityisopettajan tai erityisluokanopettajan vastuulla. Tuen tarpeen arviointi laaditaan yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien kanssa. Myös oppilaan oma näkökulma otetaan arvioinnissa huomioon, ja huoltajalla on mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen edellyttää, ettei oppilas voi saavuttaa edes arvosanaa viisi kyseisessä oppiaineessa. Tämä perustellaan arvioinnin ja oppilaan osaamisen dokumentoinnilla tuen tarpeen arvioinnissa. Oppilaan tuen tarpeen arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisia arviointikriteerejä oppilaan vuosiluokan mukaan. Myös erityisopettajan keräämää tietoa oppilaan osaamisesta ja tuen tarpeen tunnistamisen arviointimenetelmillä saatuja tuloksia hyödynnetään, kun harkitaan ja perustellaan oppimäärän rajaamista. Mahdollisuuksien mukaan tuen tarpeen arvioinnissa konsultoidaan myös opiskeluhuollon ammattilaisia kuten psykologia ja/tai hyödynnetään tutkimustietoa tai muuta asiantuntijatietoa oppilaan oppimisen yksilöllisistä edellytyksistä ja valmiuksista ja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Jos oppilaan kohdalla poiketaan perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista, tuen toteuttamisen suunnitelma tarkistetaan ja tavoitteet, sisällöt ja tukitoimet suunnitellaan vuosittain syyslomaan mennessä tai kahden kuukauden kuluessa oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisen päätöksestä. Suunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta.

7.6.2. Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 saakka)

Sastamala:

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen saanut lapsi voi huoltajien niin halutessa osallistua oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Tämä oikeus hänellä alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin hän täyttää viisi vuotta.

Sastamalassa pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat oppilaat voivat olla esiopetuksessa päivähoidon tai koulun esiopetusryhmissä. Koulujen erityisluokkiin sijoittumista esiopetuksessa voidaan harkita lapsen etu ja opetuksen järjestämisen edellytykset huomioiden.

Sastamalassa pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien oppilaiden opetus voidaan järjestää oppilaan tarpeet ja opetuksen järjestämisen edellytykset huomioiden joko yleisopetuksen ryhmässä tai osittain tai kokonaan erityisluokassa. Vaativan tuen opetusta Sastamalassa järjestetään pääosin Muistolan koulussa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvan oppilaan opetuksen järjestämisen yksityiskohdat määritellään tuen suunnitelmassa. Tuen päätöksessä määritellään oppilaan pääasiallinen opetusryhmä, oppilaskohtaiset tukitoimet, mahdolliset avustaja- ja tukipalvelut sekä mahdolliset yksilöllistetyt oppiaineet tai jatkossa poikkeamiset perusopetuksen oppimäärästä.

Sastamalassa on tavoitteena kehittää joustavia esi- ja alkuopetuksen muotoja. Ratkaisut ryhmäsijoituksista tehdään aina yksilökohtaisesti ja harkiten. Yhteistyö nivelvaiheissa päivähoidon ja esiopetuksen välillä sekä esiopetuksen ja koulun välillä on olennaista erityisesti pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden kohdalla. Näin voidaan varmistaa riittävä tiedonkulku ja tuen jatkumo. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaan oppivelvollisuuden suorittamista on syytä suunnitella varhain. Vanhemmille ja oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus tutustua tulevaan kouluun riittävän ajoissa ja huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön tulee kiinnittää erityistä huomiota. Oppivelvollisuuden aloittamisvaiheessa pidetään siirtopalaverit, joilla varmistetaan tiedonsiirto ja tuen jatkumo.

Pidennettyä oppivelvollisuutta harkittaessa huomioidaan asiantuntijoiden lausunnot, päivähoidon henkilöstön sekä huoltajien näkemykset. Päätös tuesta ja pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään Sastamalassa sivistyspalveluiden delegointipäätöksessä kirjatulla tavalla. Tuen päätös ja päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta voidaan tehdä ennen esiopetuksen alkamista ilman sitä edeltävää tehostettua tukea ja pedagogista selvitystä, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvioinnin perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

8.1. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma

Sastamala:

Sastamalan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelma

Sastamalan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelman alussa on kuvattu opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhooltotyön toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta). Suunnitelmassa kuvataan myös se, miten suunnitelman toteutumista yksiköissä seurataan ja tarvittaessa tarkistetaan. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisista asiakokonaisuuksista 1–5 on suunnitelmassa yksikkökohtaisesti tarkennetut tiedot jokaiselle koulutusmuodolle.

Sastamalan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelma on kunkin koulutusmuodon opetussuunnitelmien liitteenä. Lisäksi suunnitelma on liitetty Sastamalan kaupungin lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja toimitettu hyvinvointialueelle. Opiskeluhoollon ohjausryhmä tarkastelee aina lukuvuoden lopussa mahdollisia opiskeluhooltosuunnitelman muutostarpeita. Tarvittaessa suunnitelmaan kirjataan päivityksiä, jotka päivitetään myös opetussuunnitelman liitteeseen. Kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivittyy, liitetään opiskeluhooltosuunnitelma uudelleen osaksi sitä.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ohjausryhmään kuuluvat sivistysjohtaja, hyvinvointikoordinaattori, perusopetuksen opetuspäällikkö, varhaiskasvatusjohtaja, lukion rehtori, liikunta- ja nuorisopalvelupäällikkö, muut erikseen nimetyt opiskeluhoollon asiantuntijat ja hyvinvointialueen nimeämät edustajat. Ohjausryhmää täydennetään tarvittaessa ja ohjausryhmä kuulee asiantuntijoita, oppilaiden ja huoltajien edustajia sekä koulujen opiskeluhooltoryhmiä opiskeluhoolltoa suunnitellessaan, arvioidessaan ja koordinoidessaan.

Opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet

Sastamalassa opiskeluhoolltoa toteutetaan monialaisena ja suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden, huoltajien, opiskeluhooltotyön ammattilaisten sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhooltotyön toteuttaminen on kaikkien yhteisössä työskentelevien tehtävä. Opiskeluhooltotyö on luonteva osa koulun arjen kokonaisuutta. Yhteisöllinen opiskeluhoollto koskettaa kaikkia oppilaita ja opiskelijoita päivittäin. Tarvittaessa toteutetaan yksilökohtaista opiskeluhoolltoa, joka järjestetään yksittäisen oppilaan tai opiskelijan tukemiseksi. Keskeisiä periaatteita kaikessa työskentelyssä ovat ennaltaehkäisevä toiminta, riittävän varhainen puuttuminen, tarvittavan tuen järjestäminen ja osallisuuden vahvistaminen.

Sastamalassa opiskeluhooltotyön tavoitteena on:

- edistää oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- vahvistaa oppilaiden psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista turvallisuutta
- taata tasa-arvoiset palvelut ja tarvittava tuki
- tukea osallisuutta ja yhteisöjen yhteisöllisyyttä

- varmistaa suunnitelmallisen opiskeluhoitotyön toteutuminen kaikissa yksiköissä toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Toimenpiteet opiskeluhoitotyön toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta)

Sastamalan opiskeluhoitosuunnitelmaan on kirjattu opiskeluhoitotyön toteuttamista koskevat kuvaukset, joiden mukaan yksiköt toteuttavat opiskeluhoitotyötä. Yksiköt voivat kirjata vuosisuunnitelmiinsa tarkentavia kuvauksia. Opiskeluhoitotyö kohdentuu yksittäisiin oppilaisiin ja opiskelijoihin, yhteisöiden hyvinvointiin sekä yhteistyöhön liittyviin tehtäviin ja opiskeluhoitollon kehittämiseen ja seurantaan.

Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Sastamalan kaupunki vastaa opiskeluhoitollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen kanssa. Opiskeluhoitollon kehittämis- ja arviointityötä tehdään monialaisena yhteistyönä sekä yksikkökohtaisissa opiskeluhoitoryhmissä että opiskeluhoitollon ohjausryhmässä.

Osana omavalvontaa ohjausryhmä seuraa ja arvioi yksikkökohtaisten opiskeluhoitosuunnitelmien toteutumista. Lukuvuoden lopussa ohjausryhmä pyytää yksikkökohtaisilta opiskeluhoitoryhmiltä seurantatietoja arviointityön pohjaksi. Yksikön johtaja vastaa opiskeluhoitotyön toteutumisesta ja arvioinnista yhdessä yksikkökohtaisen opiskeluhoitoryhmän kanssa. Yksiköiden opiskeluhoitotyötä arvioidaan yksiköiden laadunarvioinnin yhteydessä.

1. Arvio opiskeluhoitollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista perusopetuksessa

Tiedot on koottu suunnitelman liitteenä olevaan taulukkoon, jossa on tiedot käytettävissä olevista palveluista vuoden 2023 tietojen pohjalta laskettuna sekä vuonna 2023 käytettävissä olevien tietojen pohjalta koottu arvio opiskeluhoitollon kokonaistarpeesta koskien opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia henkilötyövuosina laskettuna.

2. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoitollon edistämiseksi perusopetuksessa

Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

Sastamalan perusopetuksessa oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta seurataan koulun päivittäisessä opiskeluhoitotyössä sekä koulun opiskeluhoitotyhmän toiminnan kautta. Monialaisen yhteistyön ja jatkuvan havainnoinnin lisäksi seuraamisen tukena ovat:

- laajat terveystarkastukset vuosiluokilla 1,5 ja 8 sekä vuosittaiset kouluterveydenhoitajan tarkastukset kaikilla luokilla
- arviointikeskustelut, opojen keskustelut oppilaiden kanssa sekä muut opettajan ja oppilaan/hoitajan väliset keskustelut
- hyvinvointiprofiili vuosittain
- Move-testauksen tulokset vuosiluokilta 5 ja 8

- tasa-arvokysely, asiakaskysely ja muut mahdolliset kyselyt huoltajille ja oppilaille
- ruokapalveluiden asiakaskysely joka toinen vuosi
- TEA-viisari joka toinen vuosi
- valtakunnallinen kouluterveyskysely joka toinen vuosi
- kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastus kolmen vuoden välein.

Tarvittaessa yhteisön hyvinvointia arvioidaan myös muilla kyselyillä. Yksittäisen oppilaan osalta voidaan sopia tarkennetusta yksilöllisestä seurannasta monialaisen opiskeluhoillon käytänteiden mukaisesti.

Tulokset käsitellään henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Niistä tiedotetaan huoltajia ja tarvittavia yhteistyötahoja. Koulukohtainen opiskeluhoiltoryhmä valmistelee tulosten käsittelyn toimintatavat.

Tulosten pohjalta nimetään lukuvuosittain keskeisimmät yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämis- ja painopistealueet opiskeluhoillon ohjausryhmän asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Opiskeluhoillon ohjausryhmä määrittelee keskeiset tulokset, joiden perusteella arviointia seurataan. Keskeisiä tuloksia ovat:

- poissaolot
- koettu terveydentila
- väkivalta, kiusaaminen, häirintä ja epäasiallinen kohtelu
- fyysisen toimintakyvyn ylläpitäminen
- mielenterveys ja ahdistuneisuus
- sosiaaliset suhteet
- osallisuus.

Koulukohtaisten opiskeluhoiltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Koulukohtainen opiskeluhoiltoryhmä (KOR) vastaa yhteisöllisen opiskeluhoillon toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä.

Koulukohtaista opiskeluhoiltoryhmää johtaa koulunjohtaja/rehtori. Ryhmään kuuluvat opiskeluhoiltopalveluiden ammattilaiset (koulupsykologi, kuraattori, kouluterveydenhoitaja, koululääkäri), erityisopetuksen edustaja, tarvittaessa oppilaanohjauksen edustaja sekä oppilaiden ja huoltajien edustus. Tarvittaessa mukaan kutsutaan muita koulun henkilöstön edustajia sekä lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä viranomaisia ja toimijoita.

Yhteistyökumppaneita ovat mm. nuoriso- ja liikuntapalveluiden edustajat, aamu- ja iltapäivä-/kerhotoiminnan ohjaajat, poliisi tai Ankkuri-tiimin edustus, uskonnollisten yhdyskuntien edustajat sekä järjestöjen edustajat

Koulukohtainen opiskeluhoiltoryhmä kokoontuu säännöllisesti ryhmän määrittelemällä kokoontumistiheydellä ja -tavoilla. Vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa (kevällä ja syksyllä) on laaja arviointi- ja kehittämiskokous. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa sekä toiminnasta tiedottaminen on jatkuvaa. Koulukohtainen opiskeluhoiltoryhmä voi viedä asioita opiskeluhoillon ohjausryhmälle lukuvuoden kaikissa vaiheissa. Vastaavasti ohjausryhmän on mahdollista pyytää tietoja tai kannanottoja koulukohtaiselta opiskeluhoiltoryhmältä.

Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä sopii tiedottamisen sisällöt, käytänteet, aikataulut ja vastuut. Ryhmä suunnittelee, miten oppilaiden ja yhteisön hyvinvointiin liittyvien kyselyiden tulokset, kuten esim. laadunarvioinnin tulokset, oppilaiden hyvinvointiprofiilista saadut tulokset, asiakas- ja työtyytyväisyyskyselyt, laajennetun terveystarkastuksen yhteenveto sekä kouluterveyskyselyn (THL) tulokset käsitellään koulussa. Ryhmä arvioi toimintaansa lukuvuosittain. Lisäksi ohjausryhmä seuraa koulukohtaisten ryhmien työskentelyä. Kokonaisuutena koulun opiskeluhoitotyötä arvioidaan koulun laadunarvioinnin yhteydessä.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Sastamalan perusopetuksessa toteutetaan ehkäisevää päihdetyötä moniammatillisena yhteistyönä. Osallisuuden ja sosiaalisen turvallisuuden vahvistaminen sekä elämänhallinnan ohjaus ovat keskeisiä yhteisöllisiä toimintatapoja myös ehkäisevässä päihdetyössä. Kouluissa panostetaan terveiden elämäntapojen tukemiseen kaikessa koulutyössä ja kouluterveydenhuollossa. Myös eri oppiaineiden opetussuunnitelmissa on ehkäisevän päihdetyön sisältöjä. Tarvittaessa oppilaalle on mahdollista järjestää yksilöllistä ohjausta yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa ehkäisevän päihdetyön toimintamallien mukaisesti. Kouluilla voi olla käytössä omia päihteidenkäytön ehkäisemiseen ja siihen puuttumiseen liittyviä toimintamalleja, kuten esim. Nuuska-agentit. Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttämisen ja hallussa pitämisen suhteen toimitaan perusopetuksen kouluissa lain edellyttämällä tavalla ja havaittuihin rikkomuksiin puututaan.

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. (POL 29 § 2 mom.)

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. (POL 36 d § 1, katso myös 2 – 4 mom.)

Koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 29 §:n 2 momentissa tarkoitetun kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. (POL 36 e § 1)

Edellä 36 d ja 36 e §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. (POL 36 f § 1)

Edellä 29 §:n 2 momentissa tarkoitetut kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai

muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. (POL 36 g § 2)

Koulujen omissa malleissa voi olla tarkentavia toimintatapoja ja painotuksia päihteiden käyttöön puuttumisen toimintatavoissa. Mahdolliset tarkennukset kirjataan koulujen lukuvuosisuunnitelmiin. Seuraavat pääkohdat toteutuvat kaikissa kouluissa päihteidenkäyttöön puututtaessa.

Mikäli oppilaan huomataan käyttävän tupakkatuotteita koulupäivän aikana:

- 1) Asiasta ilmoitetaan luokanopettajalle/luokanohjaajalle, joka keskustelee asiasta oppilaan kanssa ja ilmoittaa tupakkatuotteiden käytöstä huoltajalle. Oppilaan tavarat voidaan tarkastaa ja oppilaalla hallussaan olevat tupakkatuotteet otetaan pois.
- 2) Mikäli oppilaan huomataan jatkavan tupakkatuotteiden käyttöä, järjestetään keskustelu, jossa ovat mukana oppilas ja hänen huoltajansa.
- 3) Kurinpitotoimista päättää koulunjohtaja/rehtori kuultuaan oppilasta.
- 4) Yhdessä suunnitellaan tarvittaessa seuranta ja eteneminen (esim. ohjautuminen nuorisotyön yhteistyön mukaiseen tukimalliin).
- 5) Kouluilla voi olla omia tarkentavia toimintamalleja, jotka kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Mikäli oppilaan huomataan käyttävän päihteitä koulupäivän aikana, toimitaan seuraavasti:

- 1) Oppilas ohjataan pois opetuksesta tai muusta tapahtumasta. Jos oppilaan terveydentila on vaarantunut, soitetaan hätäkeskukseen ja annetaan ensiapua.
- 2) Oppilas ohjataan valvottuun tilaan ja kaksi koulun henkilöstöön tai opiskeluhuollon ammattilaisiin kuuluvaa työntekijää haastattelee häntä mahdollisuuksien mukaan. Oppilaan tavarat voidaan tarkastaa ja oppilaalla hallussaan olevat päihteet otetaan pois.
- 3) Tilanteesta ilmoitetaan huoltajalle ja pyydetään häntä hakemaan päihtynyt oppilas pois koulusta.
- 4) Tapahtunut käsitellään oppilaan ja hänen huoltajansa sekä asian hoitamiseksi kootun monialaisen asiantuntijaryhmän kanssa. Opiskelija ohjataan opiskeluhuollon tai nuorisotyön palveluihin. Kurinpitotoimista päättää koulunjohtaja/rehtori kuultuaan opiskelijaa.
- 5) Päihteidenkäytöstä koulupäivän aikana tehdään lastensuojeluilmoitus.
- 6) Kouluilla voi olla omia tarkentavia toimintamalleja, jotka kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulu ympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus tehdään lakisääteisesti kolmen vuoden välein (Terveystenhuoltolaki 16 §). Tähän tarkastukseen liittyvien asioiden seuranta, yllä pitäminen ja tarvittaessa korjaaminen jatkuu koko ajan koulun opiskelu huoltotyössä ja koulukohtaisen opiskelu huoltoryhmän toiminnassa. Varsinaisen tarkastustilaisuuden kutsuu koolle terveydenhoitaja. Tämän tarkastuksen lisäksi koulussa järjestetään 3–5 vuoden välein myös työpaikkaselvitys, jossa painopiste on enemmän työntekijöiden asioissa.

Terveystenhuollon edustaja organisoii tarkastuksen ja kutsuu kokoon kolmen vuoden määräajan täyttyessä tarvittavat tahot. Tarkastukseen kutsutaan mukaan rehtori/koulunjohtaja, opiskelu huoltopalveluiden ammattilaiset, ympäristöterveydenhuollon edustaja, työterveyshuollon edustaja, työsuojelun edustaja, kiinteistöhoitaja sekä

oppilaiden ja huoltajien edustaja. Tarvittaessa tilaisuuteen saavat osallistua myös muut asiaan liittyvät tahot.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä seuraa koulujen tarkastusten toteutumista ja tuloksia sekä ohjaa kouluja yhdenmukaiseen toimintatapaan. Ohjausryhmä saa koulujen lukuvuosisuunnitelmista ajantasaisen tiedon jokaisen koulun tarkastuksen tilanteesta. Koulujen opiskeluhuoltoryhmät tarkastelevat jokaisen lukuvuoden alussa oman koulunsa tarkastuksen tilannetta. Tällöin kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan:

- edellisen tarkastuksen päivämäärä
- korjattavaksi tai selvitettäväksi sovitut asiat
- edellisen tarkastuksen jälkeen tehdyt toimenpiteet
- tarvittavien toimenpiteiden toteutuksen suunnittelu
- tarvittaessa seuraavaan tarkastukseen valmistautuminen

Ennen tarkastusta koulun opiskeluhuoltoryhmä esitäyttää tarkastuslomakkeen ja kokoaa tarkastuksessa tarvittavat taustatiedot. Taustatietojen tietolähteinä voidaan käyttää esim. koulun toimintamalleja, laajojen terveystarkastusten yhteenvetoja, kouluterveyskyselyjen tuloksia, poissaolo-/tapaturma-/vaaratilannetietoja, kyselyiden/tiedonkeruiden tuloksia tai kiinteistön kuntoon liittyviä selvityksiä. Tietolähteitä voivat olla myös näkemykset, joita on kerätty esim. henkilöstöltä, huoltajilta, oppilailta, opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisilta, kiinteistöhuollolta, terveydensuojelulta, työterveyshuollolta tai työsuojelulta.

Tarkastustilaisuudessa hyödynnetään kaikkea tarkastusten välillä kertynyttä tietoa. Tilaisuudessa käydään aina läpi eri tavoin kootut tiedot sekä täydennetään esitetyt tarkastuslomake. Tilaisuudessa on aloituspalaveri, tilakierros ja yhteenvetopalaveri. Aloituspalaverissa käydään läpi edellisen tarkastuksen pöytäkirja ja ennalta kootut taustatiedot sekä eri tahojen havainnot. Tilakierroksella tilat valitaan aloituspalaverissa esiin tulleiden asioiden mukaisesti, otosperusteisesti ja erityisen riskin perusteella.

Yhteenvetopalaverissa sovitaan toimenpiteistä, vastuista, seurannasta ja tiedottamisesta. Kouluterveydenhoitaja kirjaa asiat tarkastuslomakkeelle, joka toimitetaan tarkastukseen osallistuneille. Lomakkeen pohjalta koulun opiskeluhuoltoryhmä tekee tarkastelua aina lukuvuoden alussa.

Tarkastusten välisenä aikana koulun opiskeluhuoltoryhmä huolehtii omalta osaltaan sovituista jatkotoimista, seuraa sovittujen jatkotoimien etenemistä, hyödyntää kertynyttä tietoa opiskeluhuoltotyön suunnittelussa ja huolehtii tulosten tiedottamisesta eri tahoille.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto) perusopetuksessa

Oppilaan ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin (kouluterveydenhoolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 11 §:n mukaan oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilökunnalla on velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja. Palveluihin ohjautumisen tarvetta voidaan selvittää konsultaation tai moniammatillisen kokoontumisen avulla.

Konsultaatio voidaan toteuttaa nimettömänä konsultointina keskustelleen opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa, Wilma-viestillä tai mahdollisesti tätä varten järjestettynä konsultaatiovastaanottoaikana tai etäyhteyksiä hyödyntäen. Tavoitteena on konsultaation toteutuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Oleellista on huolen jakaminen ja asian yhdessä miettiminen. Konsultaation yhteydessä pohditaan sitä, onko tarve ryhtyä toimenpiteisiin ja miten tarpeen tullen edetään. Tarvittaessa pohditaan myös mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kautta.

Moniammatillisissa kokoontumisissa oppilas ja/tai huoltaja ovat mukana. Aloite kokoontumiseen voi tulla oppilaalta, huoltajalta, koulun henkilöstöltä tai opiskeluhoitopalveluiden ammattilaiselta. Kokoontumisessa oleellista on, että eri tahot yhdistävät tietonsa ja osaamisensa, ja tilanteeseen tartutaan mahdollisimman varhain. Tavoitteena on aina edetä systeemisen työotteen mukaisesti etsien yhteistä ymmärrystä oppilaan kouluun kiinnittymisen tukemisessa. Jos koolle on kutsuttu yksilökohtaisen opiskeluhoollon moniammatillinen asiantuntijaryhmä, edetään tämän ryhmän toimintaan liittyvien lakien ja käytänteiden mukaan. Kokoontumisessa sovitaan aina jatkoetenemisestä, viestinnästä ja seurannasta.

Opiskeluhoitopalveluihin voi ohjautua:

- oppilaan tai huoltajan oman yhteydenoton kautta. Oppilaat ja huoltajat voivat ottaa yhteyttä suoraan kuraattoriin tai psykologiin puhelimitse, tekstiviestillä, Wilma -viestillä tai sähköpostitse. Yhteydenotossa tulee huomioida tietoturvan toteutuminen. Kouluterveydenhuolto toimii pääasiassa ajanvarauksella. Terveystenhoitajan avoimelle vastaanotolle oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan mieltään painavista asioista koulukohtaisesti sovittuina aikoina. Terveystenhoitajan tavoittaa puhelimitse, Wilman kautta tai tulemalla avoimelle vastaanotolle. Lääkärin vastaanotolle aika varataan aina sovittu.
- muun tahon yhteydenoton kautta. Oppilaan luvalla yhteydenoton voi tehdä perheenjäsen, ystävä, koulun henkilökunta tai muu yhteistyökumppani.
- moniammatillisen kokoontumisen kautta. Tätä toimintaa kuvataan tarkemmin edellä.

Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti tarkastelemaan yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseen liittyviä asioita. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseniksi vain oppilaan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella.

Monialaiseen asiantuntijaryhmään voi kuulua koulujohtaja/rehtori, terveystenhoitaja, kuraattori, psykologi, lääkäri, oppilaanohjaaja, luokanohjaaja/opettaja, erityisopettaja tai muu siinä tilanteessa keskeinen opettaja. Oppilaan, tai mikäli hänellä ei ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. (OHL 19§)

Huolen havaitsija keskustelee oppilaan kanssa ja ottaa tarvittaessa yhteyttä huoltajaan. Asiantuntijaryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja,

jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella ensisijaisesti kuuluu, hankkii oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksen tai kirjallisen luvan. Tähän voidaan käyttää Sastamalan perusopetuksen valmista lupalomaketta.

Opiskeluhuoltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltorekisterille

Opiskeluhuollon monialainen asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa asian käsittelyn oppilaan yksilölliseen opiskeluhuoltokertomukseen. Opiskeluhuoltokertomuksen kirjaamiseen voidaan käyttää valmista Wilman muistiopohjaa. Tällöin kertomuksen liitteeksi tallennetaan suostumuksen osoittava lupalomake. Työskentelyssä ja kirjaamisessa pyritään etenemään systemaattisen työotteen mukaisesti yhdessä kartoittaen tilannetta ja suunnitellen etenemistä. Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät opiskelijaa koskevat tiedot opiskeluhuoltokertomukseen. Opiskeluhuoltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi. Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Opiskeluhuoltokertomukset muodostavat koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltorekisterin. Opiskeluhuoltorekisterin vastuuhenkilönä toimii koulunjohtaja/rehtori. Hyvinvointialueen työntekijät kirjaavat tiedot omalta osaltaan omiin potilas- tai asiakaskertomuksiinsa.

Tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Oppilaalle, joka on erotettu määräajaksi tai jolta on evätty opetus jäljellä olevan oppitunnin tai työpäivä ajaksi, tulee opetuksen järjestäjän järjestää tarvittava opiskeluhoito (POL 36 §). Oppilaalle ja huoltajalle tiedotetaan mahdollisimman pian mahdollisuudesta opiskeluhoitopalveluihin.

Jos oppilaalta evätään osallistuminen opetukseen tai häneen käytetään muita kurinpitotoimia, tiedotetaan oppilaalle ja huoltajalle käytössä olevista opiskeluhoitopalveluista ja ohjataan oppilas opiskeluhuollon palveluihin. Oppilaalle järjestettävässä kuulemistilaisuudessa sovitaan yhteydenottotapa.

Vaikka oppilaan osallistuminen opetukseen on evätty, hän voi käyttää opiskeluhuollon palveluita koulun tiloissa.

Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa

Laaja terveystarkastus tehdään vuosiluokilla 1, 5 ja 8. Tarkastuksen tekevät terveydenhoitaja ja koululääkäri, ja siihen kutsutaan oppilaan lisäksi myös hänen huoltajansa. Huoltajan kirjallisella suostumuksella laajaan terveystarkastukseen sisällytetään opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Tieto

siirtyy Opetushallituksen ja THL:n yhteistyönä tehdyllä lomakkeella. Laajojen tarkastusten päätteeksi terveydenhoitaja tekee luokkayhteenvedon ilman oppilaskohtaisia tunnistetietoja ja toimittaa sen koulun opiskeluhuoltoryhmälle. Yhteenvedoa hyödynnetään yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä.

Suostumus opettajan arviolomakkeen täyttämiseen kysytään huoltajalta lomakkeen alussa olevaa tiedonsiirtokohtaa hyödyntäen. Kouluterveydenhoitaja huolehtii siitä, että ”Oppilaan oppiminen ja hyvinvointi koulussa” -lomake jaetaan oppilaille kotiin vietäväksi hyvissä ajoin ennen luokan terveystarkastusta. Lomakkeen on tarkoituksenmukaista kulkea kotiin ja takaisin yhdessä terveystarkastukseen liittyvän vanhempien esitietolomakkeen kanssa. Lomakkeen alussa kohdassa ”Huoltajan ja oppilaan tiedonsiirtolupa opettajalle” huoltaja antaa allekirjoituksellaan opettajalle luvan täyttää lomake ja siirtää sen tiedot kouluterveydenhuoltoon. Yhden huoltajan allekirjoitus riittää. Kahdeksannella luokalla tarvitaan myös oppilaan oma suostumus tietojen siirtoon.

Tämän jälkeen huoltaja ja oppilas täyttävät lomakkeen kääntöpuolen sarakkeisiin omat näkemyksensä ja lomake palautetaan kouluterveydenhoitajalle. 1. ja 5. luokalla kouluterveydenhoitaja toimittaa opettajalle täytettäväksi lomakkeet, joissa huoltaja on antanut tiedonsiirtoluvan. 8. luokalla terveydenhoitaja toimittaa opettajalle vain ne lomakkeet, joissa sekä huoltaja että oppilas ovat allekirjoittaneet tiedonsiirtoluvan. Jos huoltajan ja 8-luokkalaisten oppilaan suostumusta ei ole saatu, ei lomaketta toimiteta opettajalle. Tällaisessa tilanteessa voidaan kuitenkin opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa siirtää siten, kuin perusopetuslaki (40 §) mahdollistaa.

Kun luokanopettaja/luokanohjaaja saa terveydenhoitajalta ne lomakkeet, joissa on vaaditut luvat, hän täyttää lomakkeelle omat arvionsa ja palauttaa täytetyt lomakkeet kouluterveydenhoitajalle ennen luokan tarkastusten alkua. Tarkastustilanteessa kouluterveydenhuollon henkilöstö antaa täytetyn lomakkeen huoltajalle ja oppilaalle nähtäväksi. Lomakkeen teemoista keskustellaan osana oppilaan kokonaisvaltaista terveyden ja hyvinvoinnin arviota.

Tarkastuksen lopuksi kouluterveydenhuollon toimija keskustelee huoltajan ja oppilaan kanssa siitä, onko tarkastuksessa tullut esiin asioita, joista opettajankin olisi hyvä tietää. Siirrettävistä tiedoista sovitaan yhdessä, ja kouluterveydenhuollon toimija kirjaa ne lomakkeelle. Siirrettävien tietojen tulee olla opettajalle tarpeellisia oppilaan opetuksen, yksilöllisten tarpeiden huomioimisen tai tuen järjestämisen kannalta. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa voidaan siirtää siten, kuin perusopetuslaki (40 §) mahdollistaa. Kouluterveydenhuolto huolehtii siitä, että opettaja saa sovitun palautteen, esimerkiksi kouluterveydenhuollon ja opettajan tapaamisessa luokan tarkastusten jälkeen. Oleellinen tieto lomakkeen sisällöstä ja opettajalle siirretty tieto kirjataan oppilaan potilaskertomukseen. Lomake skannataan ja liitetään oppilaan potilaskertomukseen, minkä jälkeen alkuperäinen lomake hävitetään.

Anonyymiä yleistä palautetta luokan hyvinvoinnista annetaan luokkayhteenvedon muodossa ja tarvittavia toimenpiteitä pohditaan koulun opiskeluhuoltoryhmässä, jossa ei käsitellä yksittäisten oppilaiden asioita.

Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Sastamalassa koulujen ruokapalvelut tuottaa Servi, joka valmistaa erityisruokavalioita, mikäli asiakkaan eettinen vakaumus tai terveydentila sitä edellyttää. Jos

erityisruokavaliolle on tarvetta, siitä ilmoitetaan täyttämällä [Selvitys erityisruokavaliosta -lomake](#). Osaan erityisruokavaliosta riittää [oma ilmoitus](#).

[Lääkäri tai ravitsemusterapeutin todistus tarvitaan](#), mikäli ruokavalion taustalla ovat terveydelliset syyt. Selvityslomakkeen voi täyttää yhdessä hoitavan ammattihenkilön kanssa, jolloin ammattihenkilö todentaa erityisruokavalion tarpeen allekirjoittamalla selvityslomakkeen. Toinen vaihtoehto on pyytää lääkäriltä tai ravitsemusterapeutilta todistus, joka tulee selvityslomakkeen liitteeksi. [Terveystoimittaja voi kirjoittaa erityisruokavaliosta todistuksen](#), jos lääkäri tai ravitsemusterapeutti on jo aiemmin todennut erityisruokavalion tarpeen ja tästä löytyy merkintä potilasasiakirjoista. Tällöin todistus hoituu kouluterveydenhoitajan kautta. [Yksityisen terveydenhuollon todistukset](#) hyväksytään ainoastaan silloin, kun rajoitettavia ruoka-aineita on korkeintaan 5. Asiakirjat palautetaan kouluterveydenhoitajalle, joka välittää tiedot sähköisesti Servin toimistolle. Mikäli tiedot ovat puutteelliset tai lääkärintodistus puuttuu, erityisruokavaliota ei siirry tuotantoon, vaan ruokailijalta tai tämän huoltajalta pyydetään lisäselvityksiä.

Terveydellisistä syistä johtuvat erityisruokavaliot ovat pääsääntöisesti voimassa korkeintaan 1–3 vuotta. Voimassaolon päätyttyä erityisruokavaliota tarjotaan lopetetaan, jolloin ruokailijan tai huoltajan vastuulla on tarvittaessa uusien erityisruokavalioiden selvitys tai ilmoittaa ruokailukohteen muuttumisesta esim. oppilaan vaihtaessa koulua. Jos erityisruokavaliolle ei enää ole tarvetta, huoltaja ilmoittaa asian Servin toimistoon. Jos erityisruokavalion tietoja halutaan muuttaa, täytetään uusi selvityslomake ja toimitetaan uusi todistus. Ruokailijan tai huoltajan vastuulla on huolehtia siitä, että erityisruokavaliosta on voimassa oleva lääkärintodistus ja ruokapalveluilla on ajantasainen tieto siitä, missä päiväkodissa tai koulussa henkilö ruokailee. Ruokapalveluissa noudatetaan aina viimeisintä selvitystä erityisruokavaliosta ja vanhat ohjeet poistetaan arkistosta. Mikäli ruoka on yli viikon linjastossa syömättä, sen valmistus lopetetaan.

Oppilaan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, oppilaan, kouluterveydenhuollon, koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa. Oppilaan huoltajalta saadaan koululle tiedot vaadittavasta lääkityksestä. Tätä varten lääkkeitä tarvitsevalle oppilaalle laaditaan lääkehoidon suunnitelma, johon voidaan käyttää valmiita lomakkeita. Lukuvuoden alussa terveydenhoitaja tarkistaa lääkehoidon suunnitelman huoltajan kanssa ja toimittaa koululle kirjallisena tiedon lääkityksestä (lääkehoidon suunnitelma -lomake).

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa perusopetuksessa

Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoitopalvelun toteuttamiseen

Oppilaat, huoltajat, koulun henkilöstö ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaiset ovat edustettuina koulun opiskeluhoitoryhmässä ja ovat kaikki osa päivittäistä yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä. Yhteisöllisen opiskeluhoitopalvelun suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja kehittämistä tehdään yhteistyössä.

Sastamalassa oppilaiden osallisuus toteutuu mm. oppilaskuntatyön kautta. Vuosittain oppilaille toteutettava Hyvinvointiprofiili antaa myös tietoa koulun opiskeluhoitotyöstä oppilasnäkökulmasta.

Vanhempien kasvatustyön tukeminen sekä kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen kuuluvat yhteisölliseen opiskeluhoitotoimintaan. Keinoja näiden toteuttamiseen ovat vanhempien kuuleminen, kyselyt ja yhteistyö vanhempainyhdistysten kanssa. Opetuksen järjestäjä ja koulut tiedottavat kotisivuilla, Wilmassa, työsuunnitelmassa ja tiedotteissa yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista. Huoltajille vuosittain teetetystä asiakaskyselyssä kartoitetaan huoltajien näkemyksiä opiskeluhoillon toimivuudesta.

Opetustoimen henkilöstöä kuullaan henkilöstön kokouksissa ja yhteissuunnittelu-aikaan kuuluvissa neuvotteluissa sekä koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokouksissa, joissa suunnitellaan yhteisöllisen opiskeluhoillon toimia. Henkilöstö vastaa vuoden aikana hyvinvointiprofiiliin ja mahdollisesti muihin yhteisölliseen opiskeluhoitoon liittyviin kyselyihin.

Hyvinvointialueen tuottamien opiskeluhoitopalveluiden kanssa yhteistyötä tehdään arjessa matalan kynnyksen periaatteella. Yhteisöllisen opiskeluhoillon toteutumista seurataan säännöllisesti koulun opiskeluhoitotyössä. Opiskeluhoitosuunnitelmaa valmistellaan heidän kanssaan työryhmissä sekä koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokouksissa.

Opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja päivittämiseen liittyvässä arvioinnissa oppilaat, huoltajat, henkilöstö ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaiset ovat mukana koulun opiskeluhoitoryhmän kautta. Suunnitelman laadintaan osallistetaan vanhempia myös vanhempainyhdistysten kautta ja oppilaita myös oppilaskuntien kautta. Suunnitelmaa on mahdollista lähettää kommentointikierrokselle Wilman ja muiden sähköisten palveluiden välityksellä kaikille huoltajille ja oppilaille.

Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Koulun henkilöstö perehdytetään lukuvuosittain opiskeluhoitosuunnitelmaan ja perusopetuksen koulujen yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä tukeviin toimintamalleihin. Yhteisöllisen opiskeluhoillon toimenpiteet käsitellään henkilöstön kokouksissa osana opetussuunnitelmaan perustuvaa vuosisuunnitelmaa. Vastuu perehdytyksestä on koulunjohtajalla/rehtorilla.

Koulun henkilöstön osaamista arvioidaan koulun opiskeluhoitoryhmän toiminnan itsearvioinnin yhteydessä. Koulun opiskeluhoitoryhmä seuraa lukuvuoden aikana koulun henkilöstön toimintaa yhteisöllisessä työssä ja tarvittaessa suunnittelee sekä toteuttaa osaamista tukevia toimia.

Opiskeluhoillon moniammatillinen yhteistyö oppilaskohtaisten tukitoimien, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä

Oppilaskohtaiset tukitoimet kuvataan tarkemmin opetussuunnitelman luvussa 7. Tehostetun Oppilaskohtaisten tukitoimien yhteydessä oppilaan oppimiseen ja hyvinvointiin liittyviä asioita arvioidaan, suunnitellaan ja seurataan tarvittaessa moniammatillisena yhteistyönä. Moniammatillista yhteistyötä on tehtävä erityisesti silloin, jos oppilaskohtaiset tukitoimet eivät riitä tukemaan oppilasta riittävästi tai haastava tilanne on riski oppilaan

fyysiselle tai psyykkiselle terveydelle tai sosiaaliselle hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä moniammatillinen yhteistyö ei ole opiskeluhoitoa. Tarvittaessa oppilaalle rakennetaan myös yksilöllisiä opiskeluhoollollisia tukitoimia opiskeluhoollon monialaisen asiantuntijaryhmän yhteistyönä.

Joustavan perusopetuksen oppilaat kuuluvat sen koulun opiskeluhoollon palvelujen piiriin, missä joustavaa perusopetusta annetaan. Yhteisöllisen opiskeluhoollon käytänteet toteutuvat kyseisen koulun opiskeluhoollon osana. Yksilöllisen opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö suunnitellaan oppilaan omien tarpeiden mukaisesti ja edetään yksilökohtaisen opiskeluhoollon lakien edellyttämällä tavalla.

Sairaalakoulujakso on määräaikainen ja oppilaat pysyvät aina oman koulun oppilaina, joten myös opiskeluhoollon palvelut järjestetään oppilaan oman koulun kanssa yhteistyössä. Tiivis moniammatillinen pedagoginen ja opiskeluhoollollinen yhteistyö oppilaan oman koulun kanssa on edellytyksenä oppilaan onnistuneelle paluulle takaisin omaan kouluun.

Oppilashuollollista yhteistyötä tehdään oppilaan ja/tai hänen huoltajansa suostumuksella. Yksilöllisen opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö suunnitellaan oppilaan omien tarpeiden mukaisesti ja edetään yksilökohtaisen opiskeluhoollon lakien edellyttämällä tavalla.

Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Opiskeluhoollotyössä oppilaan hyvinvointiin liittyen voidaan tehdä yhteistyötä monien tahojen kanssa. Yhteistyössä voi olla eri muotoja. Koulun ulkopuoliset tahot, kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi voivat tarjota kouluille erityisasiantuntemustaan. Tätä yhteistyötä voidaan tehdä kaikkia oppilaita koskettavana yhteisöllisenä työnä tai yksilökohtaisen opiskeluhoollon monialainen asiantuntijaryhmä voi tarvittaessa oppilaan ja/tai huoltajan luvalla pyytää asian käsittelyyn mukaan näitä tahoja. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoollotyötä järjestettäessä. Opiskeluhoollon yhteistyöstä ja palveluiden järjestämisestä (yleisistä periaatteista, rakenteista, käytännön toiminnan järjestämisestä, keskinäisestä työnjaosta ja vastuista) sovitaan yhteistyötahojen kanssa. Tämä toimintaa suunnittelee ja koordinoi opiskeluhoollon ohjausryhmä. Tarvittaessa koulun opiskeluhoollotyöryhmän tai ohjausryhmän koordinoimana tehdään yhteistyötä ja luodaan tarvittavia yhteistyömuotoja myös muiden asiantuntijoiden ja paikallisten tukiverkostojen kanssa.

Yhteistyön perustana voi olla yhteisöllinen tai yksilöllinen tarve. Yhteistyön avulla tarjotaan oppilaan tarvitsema tuki ja tuetaan oppilasta kehitykseen ja mielenterveyteen liittyvissä vaikeuksissa. Yhteistyötä toteutetaan myös tilanteissa, joissa lapsen tai nuoren kasvu ja kehitys voi kasvuympäristössä olevien tekijöiden vuoksi vaarantua. Samoin menetellään moniammatillisesti ja mahdollisimman varhain tilanteeseen reagoiden, kun oppilaalla on tuen tarve elämäntilanteisiin liittyvissä erilaisissa vaikeuksissa (esim. perheväkivalta, päihde- tai mielenterveysongelmat perheessä).

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Opiskeluhuoltoon liittyvä tiedottaminen tapahtuu osana koulun kokonaisviestintää sekä moniammatillista yhteistyötä. Tietoa on saatavilla koulun kotisivulla ja lisäksi vaihtuvia ja pysyviä tiedotteita on Wilmassa. Myös opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset voivat tiedottaa Wilman kautta.

Koulun opiskeluhuoltoryhmä suunnittelee ja toteuttaa tiedottamista huomioiden seuraavat asiat:

- Huoltajille ja oppilaille tiedotetaan käytettävissä olevista opiskeluhuollon palveluista, niihin hakeutumisesta ja yhteystiedoista.
- Varmistetaan, että huoltajien, oppilaiden ja yhteistyötahojen saatavilla on Sastamalan perusopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma.
- Tiedotetaan oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille:
 - o terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksesta ja sen tuloksista
 - o miten voi tuoda asioita koulun opiskeluhuoltoryhmän tietoon ja käsiteltäväksi
 - o kyselyiden aikatauluista, toteuttamisesta, mahdollisuuksista osallistua tulosten käsittelyyn, tuloksista ja niistä seuranneista toimenpiteistä
 - o asioista, joita koulukohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä on käsitelty

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma perusopetuksessa

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluvat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on koko kouluyhteisön turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria, joka tulee ottaa huomioon koulun kaikessa toiminnassa.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Väkivallalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai kouluyhteisön ulkopuolinen henkilö.

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä.

Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna ja puheena, joka voi sisältää sukupuoleen liittyviä vihailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Häirintää voi kouluissa tapahtua niin oppilaiden kesken tai opettajan ja oppilaan kesken. Kiusaamisen ja häirinnän lisäksi kouluyhteisössä voi esiintyä myös muuta ei-toivottua tai aggressiivista ja väkivaltaista käyttäytymistä.

Väkivallalla tarkoitetaan tarkoituksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua fyysisen voiman tai vallan käyttöä, uhkailua tai toteutettua väkivaltaa. Sen

seurauksena voi olla vamma, psyykkinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus. Kaikkiin näihin tilanteisiin on puututtava.

Oppilaille, heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle annetaan tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja kouluyhteisön toimintatavoista näissä tilanteissa sekä koulussa sovellettavista järjestysmääräyksistä. Yksikön johtaja perehdyttää henkilöstön ja yhteistyötahot ohjeisiin ja tiedottaa heitä ajankohtaisista asioista. Henkilöstölle tarjotaan tarvittavaa koulutusta, jotta heillä olisi valmiuksia tunnistaa tilanteita ajoissa ja varhaisella puuttumisella ehkäistä väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää. Ehkäisemiseen ja puuttumiseen liittyvät ajantasaiset tiedot pidetään koko ajan henkilöstön saatavilla.

Turvallisuuden edistämisessä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Kouluissa kiinnitetään huomiota tunne-elämän taitojen kehittämiseen tärkeänä osana ehkäisevää työtä. Kouluissa käydään avointa ja asiallista keskustelua siitä, mitä kiusaaminen, väkivaltainen tai häiritsevä käyttäytyminen tarkoittavat ja kuinka niitä voidaan ehkäistä tai toimia näissä tilanteissa.

Koulun opiskeluhoitoryhmä seuraa suunnitelmien toteutumista ja noudattamista. Myös opiskeluhoollon ohjausryhmä seuraa ja arvioi kaikkien perusopetuksen koulujen toimintaa oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä näihin liittyvien suunnitelmien toteuttamista.

Sastamalan perusopetuksen kouluissa on kiusaamisen ehkäisemiseen ja puuttumiseen ohjelma, joka on valtakunnallisen KiVa-koulun toimintamalli tai koulun oma toimintamalli. Koulut kuvaavat oman mallinsa yksityiskohdat lukuvuosisuunnitelmissaan. Koulujen omissa malleissa voi olla tarkentavia toimintatapoja ja painotuksia myös oppilaiden väkivallalta ja häirinnältä suojaamisen toimintatavoissa, mutta seuraavat pääkohdat tulee toteuttaa kaikissa kouluissa, jotta toteutetaan Sastamalan perusopetuksen suunnitelmaa oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Ennaltaehkäiseminen

Koulujen opiskeluhoitoryhmät suunnittelevat lukuvuosittain yhteisöllisen opiskeluhoollotyönsä osana toimet, joilla koulussa tuetaan yhteisöllisyyttä, ryhmäytymistä ja kouluun kiinnittymistä. Nämä sisällöt kirjataan koulujen lukuvuosisuunnitelmiin.

Ennaltaehkäisevät toimia koulun tasolla voivat olla:

- henkilöstön jäsenten välinen yhteistyö, tiedottaminen ja koulutukset
- yhteistyö opiskeluhoollon ammattilaisten ja muiden tahojen kanssa
- tehokas ja riittävä välituntivalvonta ja suunnitellut välituntitoiminnot
- kotien kanssa tehtävä yhteistyö
- verkostoyhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa
- kiusaamista, häirintää ja väkivaltaista kohtelua kartoittavat kyselyt
- koulun toimintamallien suunnitelmallinen kehittäminen

Ennaltaehkäiseviä toimia luokan tasolla voivat olla:

- luokan yhteiset pelisäännöt
- työmenetelmät, jotka vaativat oppilaiden yhteistyötä
- ryhmäytystunnit yhteistyössä eri tahojen kanssa

- yhteiset retket ja leirikoulut
- vapaa, keskusteluun ja tunteiden ilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri
- tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu
- yhteistyö opettajan ja vanhempien välillä
- vanhempien keskinäinen yhteistyö

Puuttuminen

Väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puututaan aina, kun se tulee tietoon. Jokainen kouluyhteisön jäsen on velvollinen puuttumaan välittömästi väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään havaitessaan asian. Etenkin väkivaltatilanteessa on tärkeää, että henkilökunnan edustaja pysyy rauhallisena ja ottaa tilanteen hallintaan.

Tilanteen havainnut opiskelija, huoltaja tai muu taho voi olla yhteydessä keneen tahansa kouluyhteisön jäseneseen, johon hän luottaa. Suositeltavaa on olla yhteydessä yksikön johtajaan, luokanopettajaan/luokanohjaajaan, kuraattoriin, psykologiin, terveydenhoitajaan, erityisopettajaan tai opinto-ohjaajaan. Oppilaita rohkaistaan ottamaan puheeksi tilanteet, joissa he kokevat tai huomaavat väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää.

Tilanteeseen puututaan, jos:

- henkilö kokee tulleen kiusatuksi, häirityksi tai väkivaltaisesti kohdelluksi
- joku muu (toinen opiskelija, huoltaja, opettaja, muu taho) kokee jotakuta kiusattavan, häirittävän tai kohdeltavan väkivaltaisesti
- huomataan, että sama henkilö on toistuvasti epäasiallisen kohtelun kohteena
- kouluyhteisön jäsenten käytös tai ilmapiiri on toisia kohtaan epäkunnioittavaa.

Selvittäminen

Kun koulun henkilökunnan jäsen saa tiedon väkivallasta, häirinnästä tai kiusaamisesta, hän ottaa yhteyttä koulunjohtajaan/rehtoriin. Tarvittaessa tilanteen selvittämisen voi aloittaa muukin henkilökuntaan kuuluva tai opiskeluhuoltopalveluiden ammattilainen tai se henkilö, jonka asianosaiset nimeävät.

Eteneminen kiusaamis- ja häirintätilanteessa

- Henkilökunnan edustaja keskustelee asianosaisten kanssa erikseen.
- Koulunjohtaja/rehtori tai opettaja ilmoittaa todetusta häirinnästä tai kiusaamisesta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- Tarvittaessa koulu järjestää yhteistapaamisen, jossa selvitetään, mitä on kummankin osapuolen näkökulmasta tapahtunut ja sovitaan, miten jatkossa toimitaan. Tilanteesta laaditaan muistio, josta selviää, mitä on tapahtunut ja milloin, mitä osapuolten kanssa on sovittu, miten sopimusta seurataan ja mitä siitä seuraa, jos sopimusta ei noudateta.
- Jälkiseuranta toteutetaan suunnitelmallisesti yhdessä sovitun ja kirjatun mukaisesti.
- Mikäli toiminta ei ole loppunut, asia otetaan uudelleen puheeksi osapuolten kanssa erikseen. Asiaa pyritään vielä sovittelemaan. Jos toiminta ei lopu, kerrotaan kurinpidollisista toimista, joita kiusaamisesta tai häirinnästä voi seurata.
- Mikäli toiminta ei ole loppunut, järjestetään kuulemistilaisuus, johon kutsutaan oppilas ja hänen huoltajansa, ja tämän perusteella koulunjohtaja/rehtori tekee päätöksen kuripitotoimien käyttämisestä.

- Asianosaisiin otetaan yhteyttä sovitun seuranta-ajan kuluttua ja tarkastetaan tilanne.
- Tarvittaessa pyydetään viranomaisapua lastensuojelusta tai poliisilta. Jos rikoksen tunnusmerkit täyttyvät, tehdään aina välittömästi rikosilmoitus.

Eteneminen väkivaltilanteessa

- Väkivallan kohteeksi joutuneelle opiskelijalle annetaan ensiapua, ohjataan hänet ensiapuun tai soitetaan hätäkeskukseen.
- Tapahtuneesta ilmoitetaan teosta epäillyn ja teon kohteeksi joutuneen oppilaan huoltajille. Oppilasta ei jätetä yksin.
- Tarvittaessa kutsuaan virkavalta paikalle. Tiedotetaan alaikäisen oppilaan huoltajaa hänen oikeudestaan tehdä rikosilmoitus.
- Vakavissa tapauksissa myös koulu voi tiedottaa poliisia, jolloin poliisi päättää asian saattamisesta syyteharkintaan.
- Kun tilanne on rauhoittunut, selvitetään asia tarpeellisilta osilta, kuullaan molempia osapuolia ja arvioidaan tilanne.
- Kuultuaan oppilasta ja tämän huoltajaa rehtori päättää kurinpitotoimista.
- Tapahtuneesta keskustellaan tarvittaessa muiden oppilaiden ja henkilökunnan kanssa tilanne- ja tapauskohtaisesti.
- Oppilaat ohjataan keskustelemaan opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa erikseen.
- Toteutetaan yhdessä sovitun mukainen seuranta.
- Tapahtuneesta täytetään turvallisuuspoikkeamailmoitus ja tehdään tarvittavat vakuutuksiin liittyvät ilmoitukset.

Tapausten kirjaaminen

Kaikista esille tulleista väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteista laaditaan kirjallinen dokumentti. Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä seuraa lukuvuosittain esiin tulleiden tapausten määriä. Koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä ei käsitellä yksittäisiä tapauksia tai yksittäisten oppilaiden asioita. Pyydettyäessä koulun opiskeluhoitoryhmä toimittaa opiskeluhoollon ohjausryhmälle tiedot esiin tulleiden väkivalta- kiusaamis- ja häirintätapausten määristä.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Vaara- ja uhkatilanteiden ehkäisyä ja niihin varautumista koskevan suunnittelun perustana on lainsäädännön edellyttämä koulukohtainen vaarojen arviointi ja riskien kartoitus. Keskeisimmät suunnitteluvelvoitteet tulevat pelastuslaista, työturvallisuuslaista ja koululainsäädännöstä. Kartoitus tehdään yhteistyössä työterveyshuollon ja työsuojelun henkilöstön sekä muiden viranomaistahojen kanssa. Koulun työterveydellisten olojen selvitys toteutetaan 3-5 vuoden välein. Pelastussuunnitelmaa laadittaessa riskien arviointiin osallistuvat opetuksen järjestäjän lisäksi poliisi ja pelastustoimi. Riskien arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota erilaisiin uhkiin samoin kuin koulun rakenteelliseen, toiminnalliseen ja henkiseen valmiuteen kohdata niitä.

Toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa ovat osa kriisisuunnitelmaa. Suunnitelmien laadinnassa varmistetaan yhteensopivuus koulun järjestyssääntöjen kanssa ja tehdään yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.

Jokaisen koulun omat turvallisuusasiakirjat ja turvallisuuteen liittyvät suunnitelmat kootaan koulun turvallisuuskansioon Pedanet-ympäristöön. Turvallisuuskansion säilytyksestä ja käytöstä on laadittava selkeät ohjeet, jotta se on tarvittaessa helposti koko henkilöstön saatavilla. Kansion sisältö on joiltakin osin ei-julkista.

Koulua koskeva kriisi voidaan määritellä oppilaalle tai henkilökunnalle tapahtuvaksi ennakoimattomaksi, kärsimystä aiheuttavaksi muutokseksi tai menetykseksi. Tällaisia kriisejä ovat esimerkiksi oppilaan tai koulun työntekijän äkillinen kuolema, oppilaan tai työntekijän läheisen kuolema, vakava onnettomuus, vakava väkivaltatilanne tai väkivallan uhka. Kriisistä voi olla kyse myös silloin, kun yllättävä ja äkillinen isompi tai pienempi häiriötilanne koskettaa kunnan lapsia tai nuoria suoraan tai välillisesti ja vaatii erityistoimia, tai vastaava tilanne toteutuu valtakunnan tasolla tai maailmanlaajuisesti.

Kriisiryhmä

Sastamalan perusopetuksen jokaisessa koulussa on oma kriisiryhmä, johon kuuluvat yksikön johtaja, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja erityisopettaja. Kriisiryhmää täydennetään tarvittaessa tapauskohtaisesti.

Kriisiryhmä pitää huolta siitä, että koulun kriisivalmius on ajan tasalla. Kriisiryhmän tehtävä on olla koordinoimassa kriisityötä kriisin kohdatessa koulua sekä auttaa opettajia luokan kanssa tehtävässä jälkipuinnissa.

Kun koulua kohtaa kriisi, tulee asiasta tiedon ensimmäisenä saaneen ottaa yhteyttä yksikön johtajaan, joka ottaa yhteyttä aluerehtoriin, opetuspäällikköön tai kasvatusjohtajaan tilanteen vaatiman vakavuuden mukaan arvioituna. Yksikön johtajalla on kokonaisvastuu tilanteesta, kriisiryhmän kokoon kutsumisesta ja auttamistoiminnan käynnistymisestä sekä tiedottamisesta.

Kriisiviestintä

Äkillisissä kriisitilanteissa noudatetaan Sastamalan kaupungin kriisiviestinnän (ei-julkinen asiakirja) suunnitelmaan kirjattuja viestinnän periaatteita yksikön sisäisessä, koulun ja opetuksen järjestäjän välisessä sekä ulkoisessa tiedottamisessa. Tiedottamisvastuut kouluissa tulee suunnitella ennakoon siten, että tiedotustarpeen tullessa voidaan tietoja antaa luotettavasti ja oikeilta tahoilta. Suunnittelussa on otettava huomioon sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen sekä ennakkoiva, tilannekohtainen ja jälkikäteinen tiedottaminen. Viestintä ja tiedottaminen on erotettava toisistaan. Tiedottamisvastuu on yleisesti ottaen yksikön johtajalla. Hän on vastuussa siitä, mitä tietoja koulusta annetaan tiedotusvälineille. Yksityisyyden suojaa ei saa tiedottaessa loukata. Epäilystä rikoksesta tiedottamisen oikeus on vain tutkinnanjohtajalla.

Perehdyttäminen ja toimintavalmiuksien harjoittelu

Henkilöstön tulee ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä ja valvonnalla pyrkiä estämään uhka- ja vaaratilanteet. Onnettomuuksiin tai turvallisuusuhkiin varautumista tuetaan perehdyttämällä oppilaat ja henkilökunta turvallisuussuunnitelmiin sekä valmentamalla heitä toimimaan oikein uhka- ja vaaratilanteissa. Koko koulun yhteinen

pelastautumisharjoittelu suoritetaan lukuvuosittain. Henkilöstölle järjestetään säännöllisin väliajoin ensiapukoulutusta. Perehdyttämisestä ja käytännön harjoittelun järjestämisestä vastaa yksikön johtaja.

Yhteistyö ja keskinäinen työn- ja vastuunjako kriisitilanteisiin varauduttaessa sekä kriisitilanteissa

Turvallisuuden edistämiseen tähtäävien tavoitteiden toteuttamisesta käytännön vastuu on koulun toiminnasta vastaavalla yksikön johtajalla. Hänen tehtävänä on välittää tieto turvallisuuteen liittyvistä epäkohdista ja tarvittavista muutoksista opetuksen järjestäjälle tai muulle asianosaiselle yhteistyötaholle. Turvallisuusasiakirjojen laatimisesta ja tilojen turvallisuudesta vastaa yksikön johtaja yhteistyössä kiinteistönhoidon henkilöstön sekä tarvittavien viranomaisten kanssa.

Turvallisuussuunnitelmien päivitys ja arviointi

Turvallisuuskansion sisältämät asiakirjat ja suunnitelmat tulee päivittää vuosittain lukuvuoden alkaessa. Pelastussuunnitelman tarkistamisessa on mukana pelastustoimi ja poliisi. Päivittämisestä vastaa yksikön johtaja. Päivityksen yhteydessä arvioidaan sen ajankäyttö ja tehdään tarvittavat muutokset.

Toiminta erilaisissa kriisi-, uhka ja vaaratilanteissa Ennakoimaton sairauskohtaus

Jos oppilaalla on jokin pitkäaikaissairaus, tiedot ja toimintaohjeet löytyvät oppilaan lääkehoitosuunnitelmasta. Näihin tietoihin tulisi jokaisen koulun työntekijän perehtyä jo etukäteen. Muuten sairauskohtauksissa toimitaan yleisten ensiapuohjeiden mukaisesti.

Vakava sairaus

Kun tieto oppilaan vakavasta sairaudesta tulee koululle, kysytään oppilaan vanhemmilta, miten he toivovat asiaa koulussa käsiteltävän. Vanhempien luvalla asiasta tiedotetaan muulle henkilökunnalle ja sitä käsitellään luokassa. Asiantuntijoita pyydetään tarvittaessa apuun.

Oppilaan kuolema

Tiedon saanut henkilö ilmoittaa asiasta yksikön johtajalle, joka kutsuu kokoon kriisiryhmän harkitsemallaan kokoonpanolla. Ryhmä suunnittelee etenemisen kuultuaan omaisia (esim. suruliputus, muistohetki ja tiedottaminen). Tapahtuneesta kerrotaan henkilökunnalle. Luokanopettaja/luokanohjaaja kertoo tapahtuneesta luokan oppilaille saatuaan luvan oppilaan huoltajalta. Tilanteesta riippuen asiaa käsitellään yhtä aikaa myös koulun muissa luokissa. Käsittelyyn voidaan ottaa mukaan opiskeluohjelmien toimijoita.

Ohjeita tapahtuman käsittelyyn luokassa:

- Tapahtumasta tulee puhua avoimesti ja konkreettisesti.
- Oppilaiden on hyvä saada puhua siitä, mitä ovat kuulleet asiasta.

- Oppilaiden tulee saada kertoa myös siitä, mitä ajattelevat/tuntevat.
- Jotkut oppilaat saattavat ahdistua tilanteessa niin, että tarvitsevat henkilökohtaista keskusteluapua. Opettaja voi ohjata oppilaan keskustelemaan opiskeluhuollon ammattilaisen kanssa.
- Kuolleen oppilaan pulpetin voi koristella kynttilällä, liinalla ja kukilla.

Päätetyn mukaan on mahdollista järjestää koululla muistotilaisuus mieluiten vuorokauden kuluessa tapahtuman tiedotuksesta. Seurakunta auttaa muistotilaisuuden suunnittelussa ja järjestämisessä. Kuolleen oppilaan vanhemmille tarjotaan mahdollisuus osallistua muistotilaisuuteen. Koulusta otetaan yhteyttä kotiin ja sovitaan surunvalittelukäynnistä. Lapsia on hyvä kehottaa puhumaan tapahtuneesta myös kotona ja kavereiden kanssa. Luokanopettaja neuvottelee vanhempien kanssa hautajaisiin ja muistotilaisuuteen osallistumisesta. Koteihin lähetetään tiedote hautajaisiin osallistumisesta. Koulun virallisesta edustuksesta ja mahdollisesta muistopuheesta hautajaisissa päättää kriisiryhmä.

Oppilaiden kanssa voidaan käydä haudalla tai onnettomuuspaikalla viemässä muistokynttilöitä. Vierailuja voidaan tehdä useita kertoja kouluvuoden aikana. Oppilaille annetaan tilaa ja aikaa keskustella asiasta aina, kun asia nousee kouluvuoden aikana uudelleen esiin. Opettajainhuoneessa on surulaatikko, jossa on liina, kynttilöitä ja valokuvakehys.

Työntekijän kuolema

Tiedon saanut henkilö ilmoittaa asiasta yksikön johtajalle, joka selvittää yhteistyössä tarvittavien tahojen kanssa tilanteessa etenemistä. Työntekijän omaisten toiveet huomioidaan. Henkilöstöä tiedotetaan tapahtuneesta. Opettajat kertovat tapahtuneesta oppilaille luokassaan yhteisesti sovitulla tavalla. Jos luokan oma opettaja on kuollut, luokalle tuttu opettaja kertoo tapahtuneesta ja on yhdessä oppilaiden kanssa koulupäivän ajan.

Kun kaikille luokille on kerrottu tapahtuneesta, lippu nostetaan puolitankoon. Oppilaiden kotiin lähetetään lyhyt tiedote. Mieluiten vuorokauden kuluessa tapahtuman tiedotuksesta järjestetään koululla muistotilaisuus. Seurakunta auttaa tilaisuuden järjestämisessä.

Lisäksi sovitaan, kuinka omaisia muistetaan. Oppilaille järjestetään yhteinen päivänavaus ja tarpeen mukaan muistohetki myös luokassa. Kriisiryhmän jäsenet ja työterveyshuollon työpsykologit voivat auttaa henkilökuntaa tapahtuneen käsittelyssä.

Rehtori kysyy omaisilta, haluavatko nämä, että työtoverit ja / tai jotkut oppilaat osallistuvat hautajaisiin. Jos hautajaisiin osallistutaan, sovitaan koteihin tiedottamisesta.

Opettajainhuoneessa on surulaatikko, jossa on liina, kynttilöitä ja valokuvakehys.

Oppilaan läheisen kuolema

Tieto oppilaan vanhemman tai muun läheisen kuolemasta tulee koululle useimmiten ilmoituksena luokanopettajalle. Tiedon saanut kertoo asiasta yksikön johtajalle, joka arvioi, vaatiiko tilanne kriisiryhmän koolle kutsumisen. Luokanopettaja on yhteydessä perheeseen ja pyytää heiltä suostumuksen sille, että luokalle saa kertoa asiasta. Perheeltä saadaan myös tieto siitä, mitä luokalle saa kertoa ja haluaako oppilas olla itse paikalla. Opettaja myös varmistaa, ovatko lähiomaiset saaneet riittävää kriisiapua tilanteeseen. Kriisiryhmä voi tarvittaessa hankkia perheelle apua. Kun kerrotaan luokalle faktat samaan aikaan,

estetään huhujen leviäminen. Omaisensa menettänyttä oppilasta on hyvä valmistaa luokkatovereiden kohtaamiseen. Myös luokkaa on hyvä valmistella omaisensa menettäneen toverin kohtaamiseen

On pyrittävä siihen, että tiedon lähiomaisen kuolemasta kertoo lapselle hänen perheensä jäsen, mieluiten jompikumpi vanhemmista. Joissakin tapauksessa suruviesti jää kuitenkin väistämättä opettajan tai koulun muun työntekijän toimitettavaksi. Näissä tapauksissa viestin kertoo oppilaalle läheisin aikuinen. Keskustelulle on etsittävä rauhallinen, häiriötön paikka ja varattava riittävästi aikaa. Aikuisella on oltava riittävästi paikkansa pitävää, varmistettua tietoa asiasta. Fyysinen kosketus voi auttaa rauhoittavasti, mutta jollei oppilas sitä halua on hänen tahtoaan kunnioitettava. Oppilas saatetaan kotiin tai sinne, mihin muu perhe on kokoontunut.

Uhkaava henkilö koulun tiloissa tai uhkausviesti

Kun työntekijä kohtaa uhkaavasti käyttäytyvän henkilön koulurakennuksessa tai koulun alueella, on ensin arvioitava, onko tilanteessa välitöntä väkivallan uhkaa. Mikäli työntekijä arvioi tilanteen niin vaaralliseksi, ettei keskustelua kannata tässä vaiheessa aloittaa, on hänen huolehdittava itsensä ja paikalla olevat henkilöt turvaan. Tämän jälkeen työntekijän on mahdollisuuksien mukaan varoitettava muita koulutalossa olevia kuulutuksella. Yleensä näissä tilanteissa suojaudutaan luokkatiloihin lukitsemalla ovet ja ikkunat sekä siirtymällä pois ovien ja ikkunoiden läheisyydestä. Tämän jälkeen työntekijä soittaa hätänumeroon 112. Puhelun jälkeen noudatetaan hätäkeskuksen antamia ohjeita.

Mikäli työntekijän arvion mukaan tilanne voidaan hoitaa turvallisesti keskustelemalla, on pyrittävä rauhoitteluun ja kuuntelemaan henkilöä. Jos tilanne selviää ja henkilö rauhoittuu keskustelemalla, on työntekijän ilmoitettava uhkatilanteesta yksikön johtajalle. Kun työntekijä vastaanottaa uhkauksen esimerkiksi sähköpostin tai puhelimen välityksellä, on hänen ensin arvioitava, onko välitöntä vaaraa. Mikäli työntekijä arvioi tilanteen kiireelliseksi, on hänen soitettava heti hätänumeroon 112 ja noudatettava hätäkeskuksen ohjeita. Mikäli työntekijä arvioi tilanteen kiireettömäksi, hän neuvottelee toimenpiteistä yksikön johtajan kanssa. Tilanteista kuitenkin ilmoitetaan aina poliisille.

Pommiuhkaus tai epäilyttävä esine

Kun työntekijä vastaanottaa pommiuhkauksen puhelimitse, sähköpostilla tai henkilökohtaisesti, soitetaan aina välittömästi hätänumeroon 112 ja toimintaan heidän antamien ohjeiden mukaan.

Kun koulun alueelta löytyy epäilyttävä esine, on ensin huolehdittava turvallisuudesta poistamalla kaikki henkilöt esineen läheisyydestä. Tämän jälkeen soitetaan hätänumeroon 112 ja toimitaan ohjeiden mukaan.

Laajasti koskettanut tapahtuma muualla

Yksikön johtaja kutsuu kriisiryhmän koolle ja ryhmä harkitsee toimenpiteet. Joskus aloite muiston kunnioittamiseen tai empatian osoittamiseen esimerkiksi hiljaisen hetken muodossa tulee valtakunnallisesti tai kaupungin välityksellä. On syytä huomioida, että muualla tapahtunut kriisi saattaa koskettaa koulun työntekijöitä tai oppilaita henkilökohtaisesti. Oppilaille on varattava aikaa asian käsittelyyn ja keskusteluun luokissa. Tapahtuma voi aiheuttaa oppilaissa pelkoja ja turvattomuuden tunnetta.

Seksuaalisen hyväksikäytön tai perheväkivallan epäily

On tärkeää, että oppilaat tulevat kuulluiksi kertoessaan mahdollisesta seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai perheväkivallasta. Hyväksikäytön epäily voi herätä monissa eri tilanteissa. Lapsi voi itse kertoa kokemuksestaan tai lapsen käyttäytyminen voi herättää epäilyn. Asian tietoonsa saanut henkilö ottaa yhteyttä yksikön johtajaan. Koulun henkilöstö voi pyytää konsultaatiota opiskeluhuollosta (terveydenhoitaja / koulukuraattori/koulupsykologi). Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus lastensuojelun työntekijöille ja ilmoitetaan asiasta poliisille.

Ahdistelutilanne koulun alueella tai koulumatkalla

Tilanteen tietoonsa saanut henkilö pyrkii keräämään tilanteesta mahdollisimman tarkat tiedot ja ottaa yhteyttä yksikön johtajaan. Soitetaan oppilaan vanhemmille ja pyydetään tarvittaessa ilmoittamaan asiasta poliisille. Vanhempien kanssa sovitaan oppilaan kotiin lähdöstä tai koulupäivän jatkumisesta. Koulun tasolla on syytä arvioida tiedottamista. Asiasta voidaan konsultoida poliisia.

Itsetuhoisuus

Jos koulussa saadaan tietoon, että oppilas on akuutissa itsemurhavaarassa, ensimmäinen asian tietoonsa saanut henkilö varmistaa, että oppilas ei jää yksin. Tilanteesta ilmoitetaan yksikön johtajalle, joka suunnittelee etenemistä yhdessä kriisiryhmän kanssa. Tarvittaessa otetaan yhteyttä hätäkeskukseen. Huoltajiin otetaan yhteyttä. Varmistetaan, että oppilas saa tarvitsemaansa apua tai hänellä/huoltajalla on tieto, mistä apua voi saada. Lapsilla itsetuhoiset ajatukset ja teot ovat yleensä seurausta pitkäaikaisesta masennuksesta. Koulussa pyritään mahdollisimman varhain tunnistamaan näitä oireita ja tarjoamaan tukea.

Itsetuhoisuuden voivat laukaista:

- perheen sisäiset ristiriidat ja huono kommunikaatio
- ero itselle läheisestä ihmisestä
- lähiomaisen, läheisen ystävän tai muulla tavoin merkityksellisen ihmisen (myös lemmikin!) kuolema
- kiusaaminen
- epäonnistumiset ja pettymykset

Masennuksen oireita lapsilla ja nuorilla voivat olla:

- matala mieliala
- kyvyttömyys mielihyvään, apatia
- voimattomuus, väsymys, motivaation puute
- keskittymisen ja tarkkaavuuden vaikeudet
- alentunut itsetunto
- syyllisyyden tunteet
- kuolemantoiveet

Itsetuhoisuuden merkkejä voivat olla:

- itsemurhasta ja kuolemasta puhuminen

- normaalien arkiaktiviteettien (esim. harrastukset) lopettaminen
- toistuvat poissaolot
- epätavallinen uhkarohkeus, riskikäyttäytyminen, väkivaltaisuus
- huomattavat negatiiviset muutokset persoonallisuudessa, suoriutumisessa, käyttäytymisessä ja asenteissa

Masennuksen/itsetuhoisuuden ehkäisemiseksi voi pyrkiä tukemaan:

- osoittamalla aitoa huolenpitoa ja halua kuunnella oppilasta
- keskustelemalla oppilaan ja huoltajan kanssa
- ottamalla yhteyttä opiskeluhoollon ammattilaisiin tai konsultoimalla
- tarjoamalla oppilaalle turvallisia rutiineja
- antamalla oppilaalle aikaa ja huomiota
- seuraamalla tilanteen kehitystä ja puuttumalla varhain